

Усім — про все

СВІТ

<http://svit11.wordpress.com>

НАЙЦІКАВІША
ГАЗЕТА
ДЛЯ КОЖНОГО
З ВАС
Чернігівщина.
Україна. Світ

-інфо

ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСНА ГАЗЕТА

Виходить з лютого 2012 року

№253 19 ЖОВТНЯ 2023 РОКУ

ЦІНА 8 ГРИВЕНЬ

Україна і світ

Газета продовжує хроніку війни, що її друкує всі останні місяці.

5 ЖОВТНЯ

Нобелівський лауреат у галузі фізики Ференц Крауш планує витратити свою премію на благодійність та допомогти українцям. Зокрема, він передасть кошти ініціативі Science4People, яка допомагає відбудовувати українські школи. Цей фонд у 2022 році заснував сам Крауш. Нобелівську премію з фізики отримали три науковці, в їх числі і Крауш. Цьогорічна премія становить 11 мільйонів шведських крон (понад 700 тисяч доларів). Винагороду розділили між трьома вченими.

61-річний Ференц Крауш – вчений угорського походження, який працює у німецькому Інституті фізики імені Макса Планка.

Росіяни обстріляли цивільний об'єкт, одразу було повідомлено про 51 загиблого. Близько 13:25 росіяни обстріляли кафе та магазин у с. Гроза Куп'янського району, де було багато цивільних людей. Там відбувалися поминки, на які зібралася ледь не третина села (за даними перепису там зареєстровано 330 мешканців).

7 ЖОВТНЯ

В Ізраїлі офіційно загинули понад 700 людей, 2 243 людини були поранені. Це жертви масованого нападу палестинської терористичної організації ХАМАС. Зокрема, на місці проведення музичного фестивалю на півдні Ізраїлю, який був атакований терористами ХАМАС, виявлено понад 250 тіл загиблих.

9 ЖОВТНЯ

Станом на 29 вересня через російську агресію в Україні постраждали 1702 об'єкти культурної інфраструктури. Загалом від дій росіян в Україні постраждали: 841 будинок культури, 601 бібліотека, 131 заклад мистецької освіти, 99 музеїв та галерей, 30 театрів та філармоній. Поки що не можна точно обрахувати постраждалих від бойових дій об'єкти на територіях, що знаходяться в тимчасовій окупації – це майже вся територія Луганської та значні частини територій Херсонської, Запорізької та Донецької областей.

10 ЖОВТНЯ

Президент України Володимир Зеленський прибув з візитом до Румунії. Під час візиту він розповів, що досягнув домовленості про прискорення навчання українських пілотів на F-16. Про це Зеленський сказав на спільному брифінгу з румунським президентом Клаусом Йоганнісом у Бухаресті. Також Україна і Румунія підписали спільну декларацію. Зеленський зазначив: «Щойно ми підписали двосторонню декларацію, яка фіксує ключові речі у нашій взаємодії – і безпекові, у тому числі в регіоні Чорного моря, і підтримку нашої «формули миру», і розширення нашої логістичної та економічної взаємодії». Також йдеться про налагодження транспортного сполучення між Україною та Румунією, спрощення процедур перетину кордону і відкриття нових пунктів перетину кордону. Також Румунія продовжує надавати Україні військову допомогу.

Міністр оборони США Ллойд Остін оголосив про новий пакет військової допомоги Україні на 200 мільйонів до-

ларів. Він включає боєприпаси для систем протиповітряної оборони, артилерійські і ракетні боєприпаси, високоточні авіаційні боєприпаси, протитанкову зброю, обладнання для протидії російським дронам.

Президент України Володимир Зеленський під час виступу на засіданні у форматі «Рамштайн» закликав посилити ППО України, зазначивши, що це дозволить наблизити закінчення війни. Про це Зеленський сказав під час першої особистої участі у засіданні «Рамштайну» в Брюсселі у середу.

На 16-й зустрічі Контактної групи з оборони України («Рамштайн») повідомлено, що Канада передасть Україні зимову форму та спорядження вартістю 25 млн доларів США: взуття, одяг з багатьох слоїв, а також зимові спальники. Окрім цього, Канада надасть зброю і спорядження із запасів своїх збройних сил, а саме:

11 ЖОВТНЯ

У Брюсселі Президент України Володимир Зеленський провів зустріч із Прем'єр-міністром Королівства Бельгія Александром Де Кроо.

«Дякую Бельгії за приєднання до коаліції винищувачів та залучення бельгійських фахівців до підготовки українських пілотів, технічного персоналу. І дуже важливо, що сьогодні маємо рішення Бельгії про готовність надати Україні винищувачі F-16. У 25-му році будуть поставлені літаки саме від Бельгії», заявив Президент України під час спільної з Александром Де Кроо зустрічі з представниками ЗМІ. Володимир Зеленський зазначив, що разом із рішенням Данії, Нідерландів та Норвегії це забезпечує сталість поставлення літаків в Україну.

Бельгія також долучилася до спільних зусиль щодо реалізації Формули миру й працює над втіленням кількох її пунктів. Глава держави також акцентував, що Бельгія підтримує інтеграцію України в ЄС і НАТО. «Важливо, що Бельгія стала першою країною, яка започаткувала таку практику використання заморожених російських активів на підтримку захисту від російського терору. Кошти будуть спрямовані на безпекову допомогу нашій державі, на проекти швидкої відбудови. Ми дуже хотіли б, щоб саме зараз ми могли використовувати кошти. І перші 1,7 мільярда євро будуть використовуватися вже наступного року», повідомив Зеленський.

Правоохоронці встановили осо-

би усіх 59 загиблих у результаті російського удару по селу Гроза 5 жовтня. Криміналісти поліції ідентифікували всіх загиблих внаслідок ракетного удару по кафе на Харківщині. Всі жертви – місцеві мешканці. Пенсіонери, медики, фермери, вчителі, підприємці. Всі – цивільні. Загинули цілими родинами у декілька поколінь.

12 ЖОВТНЯ

Кількість загиблих в Ізраїлі вже перевищила 1 300 людей. Понад 3 200 осіб дістали поранення. На території палестинського анклав, в секторі Газа, загинули 1 417 людей. Понад 6 200 осіб дістали поранення.

Міжнародний олімпійський комітет відсторонив Олімпійський комітет Росії через включення до їхнього складу так званих «спортивних організацій», які знаходяться на окупованому Донбасі, Луганщині, Херсонщині та Запоріжжі. У рішенні МОК говориться: «Одностороннє рішення, прийняте Олімпійським комітетом Росії 5 жовтня 2023 року, про включення до свого складу регіональних спортивних організацій, які перебувають у віданні Національного олімпійського комітету (НОК) України (а саме Донецької, Херсонської, Луганської та Запорізької областей), є порушенням Олімпійської хартії, оскільки воно порушує територіальну цілісність України, визнану Міжнародним олімпійським комітетом (МОК) відповідно до Олімпійської хартії».

Відсторонення має наступні наслідки: Олімпійський комітет Росії більше не має права діяти як національний олімпійський комітет, як це визначено в Олімпійській хартії, і не може отримувати жодного фінансування від олімпійського руху.

При цьому МОК залишає за собою право приймати рішення щодо участі окремих нейтральних спортсменів з російським паспортом в Олімпійських іграх у Парижі 2024 року та зимових Олімпійських іграх у Мілані-Кортіна 2026 року у відповідний час. Advertisment: 0:26

Парламентська асамблея Ради Європи (ПАРЄ) проголосувала за визнання Голодомору актом геноциду українського народу. «Відновлення історичної справедливості та вшанування пам'яті жертв Голодомору надсилає чіткий сигнал: справедливе покарання за всі минулі та нинішні злочини Москви неминуче», зазначив у своєму повідомленні президент Зеленський, подякувавши за рішення.

13 ЖОВТНЯ

Парламентська асамблея Ради Європи закликала держави-члени Ради визнати Владіміра Путіна нелегітимним після закінчення його нинішнього президентського терміну та оголосила Росію диктатурою. В ухваленій одноголосно резолюції ПАРЄ також закликала припинити всі контакти з Путіним, за винятком гуманітарних контактів і в прагненні до миру. Асамблея підкреслила, що Владімір Путін перебуває при владі як президент або прем'єр-міністр з 2000 року. Поправки до Конституції Росії, внесені в липні 2020 року, продовжили його потенційне президентство до 2036 року, що викликає занепокоєння з приводу відсутності системи стримувань і противаг.

Триває передплата на нашу газету на 2023 рік

Усі поштові відділення й листноші області ведуть передплату на «Світ-інфо» на будь-який термін і на будь-яку адресу в області.

Передплатний індекс «Світ-інфо» — 86514

Основні теми газети:

- Події в області, Україні і світі.
- Політика, соціальні проблеми, екологія.
- Публікації раніше невідомої нам історії України, СРСР.
- Проза і поезія відомих письменників світу.
- Культура, мистецтво, спорт.
- Корисні поради.
- У світі цікавого.

«Світ-інфо» — газета для кожного з вас!
Передплатна ціна — без змін:
16 гривень на місяць.

Долучайте нових читачів

Прочитавши нашу газету, покажіть її друзям, знайомим, колегам, запропонуйте також передплатити.

Конгрес місцевих та регіональних влад при Президентові обговорив питання Сумщини та Чернігівщини

За дорученням Президента України Володимира Зеленського керівник Офісу Глави держави Андрій Єрмак 13 жовтня провів розширене засідання Президії Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентові, присвячене нагальним питанням Сумської та Чернігівської областей.

У засіданні наживо та в онлайн-форматі взяли участь члени президії, представники Кабінету Міністрів, центральних органів виконавчої влади, Верховної Ради, керівники українських посольств за кордоном, керівники іноземних дипломатичних представництв в Україні, а також представники Сумщини та Чернігівщини. Загалом долучилися 293 учасники, з яких 108 – представники територіальних громад.

«Ми продовжуємо цей цикл засідань, сфокусованих на проблемах окремих регіонів», зазначив Андрій Єрмак.

За його словами, після деокупації Сумщини та Чернігівщини торік у квітні перед місцевою владою і урядом стоїть завдання нормалізації життя у громадах.

Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль зазначив, що серед пріоритетних напрямів роботи центральної та місцевої влади – підготовка й успішне проходження опалювального сезону, відновлення житла людей і соціально важливої й критичної інфраструктури, а також підтримка місцевого бізнесу. «Дуже важливо, що на сьогодні маємо абсолютну достатню запаси газу у сховищах – 15,5 мільярда кубічних метрів. Маємо понад 1,2 мільйона тонн вугілля, і Міністерство енергетики продовжує накопичувати необхідні енергоресурси. Розгортаємо «Пункти Незламності». У Чернігівській області їх створено 330, у Сумській – 541 пункт. Важливо, щоб був забезпечений доступ до них, до світла, тепла, зв'язку».

Як повідомив Денис Шмигаль, загалом Чернігівщина готова до опалювального сезону на 99,5%, Сумщина – на 99,1%. Проблемними залишаються питання функціонування Чернігівської ТЕЦ, робіт на Охтирській ТЕЦ, а також реконструкції об'єктів Чернігівводоканалу.

За інформацією начальника Чернігівської обласної військової адміністрації В'ячеслава Чауса, російський агресор із початку року здійснив майже 1300 обстрілів, лише за жовтень ворог випустив по прикордонню близько 400 снарядів. ОВА створює тимчасові помешкання для громадян, які залишають свої домівки в прикордонній зоні. З початку року звідти виїхало близько 1700 осіб.

Також відбулося спілкування членів президії Конгресу з головами громад, які мали змогу в інтерактивному режимі поставити запитання та отримати змістовні відповіді.

Україна і світ

1

Справи про вбивство на Майдані передані до суду. За процесуального керівництва прокурорів ОГП Державне бюро розслідувань завершило досудове розслідування та скерувало до суду обвинувальний акт стосовно шести міліціонерів роти спеціального призначення «Беркут», безпосередніх виконавців масових розстрілів активістів Євромайдану 20 лютого 2014 року. Розслідуванням встановлено, що 20 лютого 2014 року на вул. Інститутській в м. Києві міліціонери роти спеціального призначення «Беркут», підпорядковані ГУ МВС України в м. Києві, застосували до учасників акцій протесту табельну гладкоствольну та автоматичну нарізну вогнепальну зброю, споряджену бойовими припасами. В результаті цього загинули 48 та отримали вогнепальні поранення 90 учасників акцій протесту. Щодо інших 14 міліціонерів цього підрозділу, також причетних до розстрілів, розслідування знаходяться на завершальній стадії, зазначають у ДБР.

14 жовтня

Майже третина території України – під небезпекою через міни й снаряди. Президент Володимир Зеленський заявляє, що майже третина території України забруднена мінами та снарядами, що не розірвалися. Пряма мова: «Окремо я хочу відзначити конференцію в Хорватії, яка відбулася цього тижня, – щодо гуманітарного розмінування. Майже третина нашої території – під небезпекою через міни, снаряди, які не розірвалися. Очевидно, що потрібна глобальна підтримка очищення нашої землі від російських мін.

І зараз у Хорватії були учасники конференції і саме щодо цієї проблеми понад 40 країн та міжнародних організацій. Є нові рішення про підтримку в розмінуванні. Я дякую кожній країні, яка долучилась!»

15 жовтня

«Укрзалізниця» вперше за 18 років запустила залізничне сполучення між Львовом та Варшавою. Потяг проходить через пункт пропуску Рава-Руська, де пасажирів здійснюють пересадку з поїзда української ширини колії (1520 мм) на поїзд польського перевізника SKPL європейської колії (1435 мм) і зворотню. За рейс в одному напрямку обидва поїзди можуть перевезти близько 200 пасажирів, вони мають місця 1-го та 2-го класу. Час у дорозі від Львова до Варшави становить близько 9 годин, вартість – від 1188 гривень.

У 2023 році аграрії отримали кредитів на майже 60 мільярдів гривень. З початку року 11,5 тисяч українських агропідприємств одержали 59,3 млрд грн банківських кредитів на розвиток господарств.

Поблизу Чернігова один чоловік загинув і один отримав травми внаслідок підриву на вибуховому пристрої в лісосмузі. О 14:57 надійшло повідомлення про підрив на вибуховому пристрої в лісосмузі на території Київської територіальної громади, яка розташована поблизу Чернігова з південно-західного боку.

16 жовтня

Президент Сполучених Штатів Джо Байден заявив, що США здатні одночасно надавати підтримку як Україні, так і Ізраїлю, підтримуючи при цьому міжнародний рівень обороноздатності.

17 жовтня

Збройні сили України у ніч на 17 жовтня завдали ударів по гелікоптерах та обладнанню російських окупаційних військ на аеродромах поблизу окупованих Бердянська та Луганська. Урадили два вертольоти на посадкових майданчиках, склад боєприпасів та артилерійський засіб противника.

Втрати російських агресорів із 24.02.22 по 17.10.23 орієнтовно склали: особового складу – близько 289430 осіб; танків – 4979; бойових броньованих машин – 9405; артилерійських систем – 6936; ракетних систем залпового вогню – 814; засобів ППО – 547, літаків – 318, гелікоптерів – 317; безпілотних літальних апаратів оперативного-тактичного рівня – 5291; крилатих ракет – 1533; кораблів/катерів – 20; підводний човен – 1; автомобільної техніки та автоцистерн – 9293; спеціальної техніки – 982.

Білий, червоний, синій, жовтий

Цієї неділі відбудуться парламентські вибори в Польщі, на які Україна чекає з надією та з побоюванням. (Стаття написана напередодні виборів – Ред.)

З надією – оскільки вважається, що українсько-польські розбіжності останнього часу пов'язані з передвиборною боротьбою. А отже, після виборів міждержавні відносини мають нормалізуватися.

З побоюванням – тому що повноцінної нормалізації стосунків після 15 жовтня може й не статися. А носії антиукраїнського порядку денного в Польщі можуть навіть зміцнити своє становище за підсумками виборів.

Суперечка між нашими країнами стала одним із найбільших розчарувань 2023 року. І, звичайно, велика спокуса звести її до суто суб'єктивних причин, зваливши всю провину на Володимира Зеленського, на Анджея Дуду чи на московських провокаторів. Але, на жаль, для зіткнень між біло-червоними та синьо-жовтими існують і цілком об'єктивні передумови. І головна з них – це схожість між нами та нашим західним сусідом.

Сучасна Україна має більше спільного з Польщею, ніж з будь-якою іншою країною Євро-союзу. Нас ріднить багато чинників: географічних, історичних, культурних, ментальних. Але, за іронією долі, ця близькість стає природним джерелом розбіжностей.

Як відомо, різні магнітні полюси притягуються, але однакові відштовхуються.

Ефект однакових магнітних полюсів проявився ще за президента Порошенка, коли між Києвом та Варшавою виникли гострі тертя на історичному ґрунті. Так сталося саме через те, що Україна успішно перейняла польську модель історичної пам'яті.

Ні для кого не секрет, що вітчизняний Український інститут національної пам'яті (УІНП) створювався за образом та подобою однойменної польської установи. Багато історичних наративів, взятих на озброєння Україною після 2014 року, дуже сильно нагадували польські.

Тут і уявлення про моральну перемогу, яку в 1940-х здобули воїни Армії Крайової чи Української повстанської армії. І віра в те, що, власне, минуле складається винятково з подвигів та жертв, але аж ніяк не зі злочинів. І глибока переконаність у тому, що національні герої мають бути поза критикою.

Але що більше відрізняються одна від іншої дві моделі національної пам'яті, то менш імовірний конфлікт між ними. Скажімо, в основі німецької історичної політики лежить комплекс вини, а в основі ізраїльської – досвід жертви. Одні наголошують на злочинах власних предків під час Другої світової війни, інші – на стражданнях своїх предків у ті ж роки. Ці абсолютно різні два підходи ідеально поєднуються один із одним.

А польський та український історичні наративи виявилися надзвичайно схожими – і передбачувано зіткнулися.

З'ясувалося, що один національний міф може розвиватися лише на шкоду іншому; що ідеалізоване уявлення про УПА неможливо поєднати з ідеалізованим уявленням про АК; а глорифікацію ОУН не можна поєднати з глорифікацією Другої Речі Посполитої.

Щоби піти назустріч українцям, Польщі довелося б переглянути принципи історичної політики, яким ми в неї навчилися. Щоб задобрити поляків, Україна мала відмовитися від принципів, запозичених у Польщі. Але вчитель виявився надто послідовним, а його учень – надто здібним. Відступати не

має наміру жодна зі сторін, а тому історичні розбіжності між біло-червоними та синьо-жовтими так і не були вирішені.

2023 продемонстрував, що ефект роз'єднуючої подібності може зачепити не тільки історичну політику, а й інші сфери. Наприклад, економіку. Поняття «національних економічних інтересів» означає для сучасної Польщі не менше, ніж для сьогоднішньої України. Воно означає набагато більше, ніж такі поняття, як «риннок», «конкуренція» чи «вільна торгівля». Знехтувати інтересами польських фермерів – такий самий болісний іміджевий удар для президента Дуди, як і для президента Зеленського – пожертвувати інтересами українських аграріїв. І якоїсь миті обидва лідери опинилися в пастці, де будь-яка публічна поступка загрожувала втраченою обличчям.

Більше того, є ймовірність, що нинішні розбіжності між Києвом та Варшавою – це своєрідна прелюдія до ще більш запеклих повоєнних суперечок.

Цього літа публіцист Павло Казарін озвучив питання, яке має величезне значення для повоєнного майбутнього: хто кому має дякувати? Україна країнам НАТО – за те, що вони допомагають їй відбити кремлівську агресію? Чи країни НАТО Україні – за те, що вона бореться з агресором замість них? Неважко спрогнозувати, що в українсько-польських відносинах це питання стоятиме особливо гостро: через ту саму близькість між двома країнами.

Якщо наші співгромадя-

ни розглядають Україну як щит Європи, то, найперше, цей щит прикриває найближчого західного сусіда. Якщо припустити, що Росія готова воювати з країнами НАТО, атаку на Люблін уявити значно легше, ніж бомбардування Антверпена або висадку десанту в Неаполі. Виходячи з цього, українці можуть вважати, що Польща в більшому боргу перед ними, ніж будь-хто.

Але багато поляків можуть бути впевнені, що їхню країну надійно захищено колективною північноатлантичною парасолькою. А отже, це не вони в боргу перед Україною, а українці в боргу перед Польщею – причому більшою мірою, ніж перед будь-ким. Бо без всебічної сусідської підтримки Україна не змогла б протистояти російському вторгненню.

Після війни Польща може нагадати нам, що у найважчі часи вона прихистила багато сотень тисяч українських біженців. Теоретично це дозволить будь-якої миті дорікнути Україні недостатньою подякою.

Проте горді українці можуть пригадати той факт, що більшість наших дорослих біженців швидко працевлаштувалися та почали піднімати польську економіку. Отже, це Польща має бути вдячна нам за приплив робочих рук.

Знаходження компромісних оцінок може виявитися не легким завданням: знову-таки через схожість між Варшавою та Києвом. Через те, що польське національне самолюбство не поступається українському, а українське – польському.

Але є одне суттєве «але». Щоб взяти участь у повоєнному змаганні національних амбіцій та міряться гонором із Польщею, Україні необхідно вистояти під тиском Кремля. А це завдання навряд чи можна здійснити без тісної кооперації між білим, червоним, синім і жовтим.

Михайло ДУБІНЯНСЬКИЙ
«Українська правда»,
14.10.2023
Pravda.com.ua

Вибори у Польщі

У неділю в Польщі пройшли чергові парламентські вибори. Обиралися обидві палати парламенту: верхня – Сенат (100 сенаторів) і нижня – Сейм (460 депутатів). Головна увага була прикута до виборів Сейму, адже саме він формує уряд і ухвалює закони. До того ж, Польща є парламентсько-президентською республікою, з домінуванням щодо повноважень саме парламенту і уряду, а президент має менші повноваження.

Головний підсумок виборів – у країні відбувається чергова зміна влади, що проходить тут регулярно, шляхом вільних, демократичних виборів. Досі правлячою була право-консервативна партія «Право і Справедливість», яка сама або з союзниками керувала державою останні 8 років. Дві каденції поспіль, що в польському політикумі буває не часто, а три каденції поспіль це не керувала жодна політична сила. Партію «ПіС» очолює Ярослав Качинський, брат-близнюк котрого Лех Качинський, будучи президентом Польщі, трагічно загинув у авіаційній катастрофі весною 2010 року в Росії, поблизу Смоленська. Катастрофа

не розслідувана належним чином досі. Разом з президентом загинули його дружина і близько ста високопосадовців держави.

Підсумки виборів свідчать, що до влади прийшла опозиція. Хоч перше місце і зайняла партія «ПіС», набравши 35,44 % голосів. Але у неї не виявилось союзників у новому парламенті, щоб сформувати правлячу коаліцію.

Друге місце зайняла ліберальна і більш європейська орієнтована опозиційна досі партія «Громадянська платформа» – 30,65 % голосів. Її очолює відомий політик Дональд Туск. Він був прем'єр-міністром Польщі у 2007 – 2014 роках, коли його партія була при владі. Потім, з 2014 по 2019 рік, був головою Європейської ради. Це вищий політичний орган Європейського Союзу, який складається з глав держав та урядів держав-членів ЄС.

Разом з партією «ГП» в новий Сейм пройшли її союзники, з якими ще до виборів була укладена домовленість про формування правлячої коаліції в парламенті. Блок партій «Третій шлях» набрав 14,41% «Лівіця» отримала 8,59%.

Таким чином, ці три полісили, у яких

сумарно буде понад 250 депутатів Сейму, сформують новий уряд країни.

Перемогла опозиція і на виборах Сенату. «ПіС» отримав тут всього 34 місця, хоч і за цього скликання не мала тут більшість – було 48 представників. Блок «Громадянська коаліція», скоріш за все, отримає 44 місця, «Лівіця» – 9, «Третій шлях» – 8. Ще п'ять сенаторів обрані, балотуючись у рамках домовленості з цими трьома політсилами.

Знову у Польщі склалася ситуація, коли уряд і президент представлятимуть різні політичні сили. Президент держави Анджея Дуда, обраний у 2015 році і переобраний на другий термін у 2020 році (тут каденція 5 років), – представник партії «Право і Справедливість». Втім, для Польщі ця ситуація не нова. Але демократичні традиції країни дуже сильні, система координації різних політсил діє чітко, всі вони працюють в ім'я держави.

Це ж стосується і подальших міждержавних відносин Польщі і України. При будь-якій владі підтримка Польщею України, особливо в цей складний час, залишається незмінною.

Новини Чернігова

Медалі «За оборону Чернігова» – 18-ти військовим

В Чернігівській міській раді 6 жовтня відбулося вручення відзнак «За оборону Чернігова». Їх отримали 18 військовослужбовців, які боронили Чернігів під час активних бойових дій у лютому-березні 2022-го.

Вручав нагороди в. о. міського голови Олександр Ломако. Він зазначив, що медалі «За оборону Чернігова» – це відзнака територіальної громади за внесок у оборону міста та країни від ворога, в те, що містяни за-

раз можуть жити та працювати в українському Чернігові. Події з перших днів широкої війни, а також героїчні

подвиги наших воїнів назажди залишаться у пам'яті кожного.

– Чернігів вистояв, за-

вдяки великому подвигу військових, – сказав в.о. голови. – Тоді ми захистили не тільки себе, а й серце країни – столицю нашої держави. У ті дні містяни об'єдналися для того, щоб допомагати військовим, одним одному, волонтерам, комунальникам, медикам. Усі робили все, що могли, щоб місто вистояло. Але зрозуміло, що на першому місці – це подвиг військових, які на передовій гідно били ворога. Ми вами пишаємося

Виплати для сімей загиблих (померлих) захисників України

У Чернігові ще шість членів сім'ї загиблих (померлих) захисників України отримують одноразову матеріальну допомогу з бюджету міста. Загальна сума виплат – 197 650 гривень.

Відповідне рішення прийняте на засіданні виконкому міської ради 5 жовтня. В цьому році таку матеріальну допомогу вже отримали 207 осіб на загальну суму 12,127 млн грн.

Цим же рішенням виконком погоджене надання разової компенсації за виготовлення та встановлення надмогильного пам'ятника – чотирьом особам на загальну суму 79 500 гривень. У цьому році таку компенсацію вже отримали 13 осіб на загальну суму 260 тис. грн.

Виплати здійснюються у рамках Програми надання одноразової матеріальної допомоги членам сімей загиблих (померлих) захисників України, яка затверджена рішенням міськради від 23 грудня 2022 року.

Допомога на відновлення житла

Чернігівці, у яких пошкоджене житло, продовжують отримувати підтримку від міста. Виконком міської ради 5 жовтня погодив надання одноразової матеріальної допомоги:

29 власникам приватних житлових будинків міста на загальну суму 345 643 гривень;

11 мешканцям багатопверхової забудови міста на загальну суму 105 000 гривень.

Виплати здійснюються у рамках міських соціальних Програм, що направлені на підтримку мешканців міста, житло яких зруйноване чи пошкоджене внаслідок російської військової агресії проти України.

Загалом таку матеріальну допомогу вже отримали:

1962 власника приватних житлових будинків на загальну суму понад 31 млн грн; 481 мешканець багатопверхової забудови на загальну суму 7,185 млн грн.

Допомога при народженні дитини

Одноразову матеріальну допомогу при народженні дитини отримують ще 72 мешканки, які зареєстровані й наразі перебувають у Чернігові. Загальна сума виплат із бюджету Чернігівської міської територіальної громади становить 595 тисяч гривень. Відповідне рішення прийняте на засіданні виконкому міськради 5 жовтня.

Тож, цього місяця такі виплати отримують:

41 сім'я – по 5 тис. грн на першу дитину;
23 сім'ї - по 10 тис. грн на другу дитину;
5 сімей - по 20 тис. грн на третю дитину;
2 сім'ї, в якій народилася четверта дитина, – на загальну суму 40 тис. грн.

1 сім'я, в якій народилася п'ята дитина, – на суму 20 тис. грн.

Кожна чернігівська родина при народженні малюка може отримати підтримку від міста. Виплати здійснюються в рамках Програми підтримки народжуваності у місті Чернігові на 2023 – 2027 роки, затвердженої рішенням виконкому міськради від 03. 11. 2022 р. і яка направлена на покращення демографічної ситуації в місті. Комплект документів, який розглядається комісією з попереднього вивчення питання надання допомоги при народженні, подається до відділу звернень громадян міськради не пізніше, ніж через 12 місяців після народження дитини.

Пресслужба Чернігівської міської ради

Пам'яті Ніни Матвієнко

8-го жовтня у віці 75 років померла народна артистка України Ніна Митрофанівна Матвієнко. Герой України, акторка та співачка народилася у Неділищі Житомирської області. Вона була одинадцятю дитиною в сім'ї. Дитинство її було важке – особливо через господарство та ставлення батьків. Нерідко Ніні доводилося тікати кудись та мріяти про краще майбутнє. У 11 років разом із сестрою вона потрапила до інтернату. Саме там її підштовхнули пов'язати життя з музикою.

У 1966 році за порадою вчительки Матвієнко записалася до вокальної студії хору імені Верьовки, а вже у 1968-му – стала його солісткою. Після понад двадцяти років у хорі влаштувалася до ансамблю «Київська камерата». «Це вже було те, що я вимріяла. Сольні концерти... Це набагато цікавіше, те, що я підсвідомо шукала. У хорі Верьовки було важко. Там я співала не у своєму діапазоні», казала вона в інтерв'ю.

Вона виступала в Україні, Канаді, Польщі, Франції та багатьох інших країнах. У репертуарі співачки переважали українські народні пісні: календарно-обрядові, побутові, ліричні гумористичні, пісні-балади, українські пісні XVII-XVIII сторіччя.

Раніше також працювала з ансамблями «Мрія», «Березень», «Кобза», хорами «Дударик» та «Хрещатик», капелою ім. Ревуцького. Багато років виступала в складі тріо «Золоті ключі», де, крім неї, співали Марія Миколайчук і Валентина Ковальська. Найвідомішими у її виконанні стали «Колискова», «Квітка-душа», «Сміються плачуть солов'ї», «Сіла птаха», «Що то за предиво», «Ой Летіли дикі гуси», тощо.

У Ніни Матвієнко залишилися дочка, два сини, а також чоловік

Відійшов у вічність відомий діяч української громади Польщі професор Степан Заброварний

З великим сумом повідомляємо, що помер проф. Степан Заброварний – видатний дослідник історії Надсяння, Перемишляни і самого Перемишля, великий приятель (вже з дитинства), прихильник та жертводавець Українського народного дому в Перемишлі.

Уродженець села Станіславчик (біля Перемишля), навчався у Перемишлі та Щецині, де згодом почав наукову роботу. Автор численних наукових публікацій з економіки та історії, організатор та співорганізатор наукових конференцій, зокрема «Польща – Україна. Важкі питання» (1996 – 2001) та «Перемишль і перемишська земля протягом століть» (1996, 1998, 2003), яких також видав і опублікував три збірки унікальних статей про українську історію нашого регіону. Редактор збірників про польсько-українські відносини: «Акція «Wisła» na tle stosunków polsko-ukraińskich w XX wieku» та «Polska-Ukraina. Historia – Polityka – Kultura». Автор історичних книжок, серед іншого «Folwark i wieś w obwodzie przemyskim 1772 – 1848», «На землі чужосторонній», «Українське село Станіславчик на Вігrom», «Перемишська Шашкевичівка», «Державна жіноча вчительська семінарія в Перемишлі», та єдиного як досі опрацьованого історії нашого будинку – «3 хроніки Народного дому в Перемишлі (1901 – 1945)».

Проф. Степан Заброварний був довголітнім діячем українського середовища у Польщі. Був співзасновником Об'єднання українців у Польщі, Спілки політ'язнів, Українського вчительського товариства, головою Комісії національної пам'яті, редактором «Українського альманаху», членом президії Світового конгресу Українців. Був постійним відвідувачем заходів у Народному домі.

Висловлюємо глибокі співчуття сім'ї, рідним, близьким Професора Степана Заброварного. Нехай рідна, перемишська земля буде йому пухом. Вічна пам'ять!

Похоронна відправа – у Греко-католицькому соборі у Перемишлі, похорон на головному цвинтарі у Перемишлі.

Родина попросила замість квітів, скласти пожертву на розвиток бібліотеки в Українському Народному домі в Перемишлі.

Перемишське відділення Об'єднання українців Польщі, Народний дім в Перемишлі.

Переможці Чернігівського літературного конкурсу «Книга року – 2022»

Цей щорічний конкурс понад 20 років проводить Чернігівська центральна міська бібліотека ім. Михайла Коцюбинського. Відзначаються автори з Чернігівщини, а також ті, чия творчість пов'язана з нашим краєм.

5 жовтня в бібліотеці відбулося урочисте нагородження лауреатів, авторів видань 2022 року. Ось хто став переможцями конкурсу (вказано назви їхніх відзначених книг).

Номінація «Поезія»

1 місце – Кот Єльпітфор (Єльпітфоров Євген), «Хребет».

2 місце – Мамчич Олена, «Загортаю слова у вічність».

3 місце – Буденний Василь, «Шлях від Бога до Бога: Поетичний Псалтир».

Номінація «Проза»

1 місце – Забарний Олександр, «Багрянні терикони».

2 місце – Яременко Надія, «Сутінки людських душ».

3 місце – Цицух Сергій, «Книга без назви».

Номінація «Публіцистика та науково-популярні (краєзнавчі) видання»

1 місце – Адрог Анатолій, «Декоративне мистецтво Чернігова другої половини XVII – початку XVIII ст.».

Номінація «Література про російсько-українську війну»

1 місце – Дзюба Сергій, Пучинець Марія, Назаренко Віталій, Войток Григорій, «Чернігів у вогні. «Зметем орду, відправимо до пекла!»

1 місце – Журналістський колектив Чернігівського ЗМІ «ЧЕЛАЙН», «Нескорена Чернігівщина: реальні історії війни»

2 місце – Жирохов Михайло, «Північний форпост».

Номінація «Дитяча література»

1 місце – Почкай Марина, «Нерозлучні шкарпетки Ромчика».

2 місце – Михайленко Валентина, «Скарб під знаком риби».

3 місце – Батьковська Ольга, «Кудлате літо».

Номінація

«Відкриття року»

1 місце – Медвідь Віталій, «Янголи Білого Дому».

2 місце – Лазун Олена (Сидоренко О. В.), «Щоденник моєї війни».

Номінація «Майбутня книга»

1 місце – Демір Олена, «Анфілада», роман.

2 місце – Лагодна Діана, «Таємниця Різдвяного янгола», казка.

3 місце – Саричева Марія, «Сімя родом із 33-го», документальна повість.

Спецвідзнака

«Вибір бібліотекарів»

Ковальова Єсенія, «Перлини Деснянського краю». Збірка віршів.

Нова номінація «майбутня книга» встановлена для рукописів ще не виданих книг, але які за художнім рівнем варті цього. Конкурс пропагує такі рукописи, а бібліотека допомагатиме у просуванні цих рукописів у видавництва.

20 об'єктів культурної спадщини України включили до реєстру ЮНЕСКО

з посиленням захистом

Про це повідомили на сайті Міністерства культури та інформаційної політики України.

Рішення про внесення 20 об'єктів до особливого реєстру ЮНЕСКО прийняли на третьому позачерговому засіданні Комітету Другого протоколу до Гаазької конвенції про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту, яке відбулось 7 вересня.

Запит до Секретаріату Гаазької конвенції щодо внесення 20 об'єктів до Міжнародного списку культурних цінностей, які перебувають під посиленням захистом, створила українська сторона: МКІП за підтримки Постійного представництва України при ЮНЕСКО та Міністерства оборони України.

«Вже понад 500 днів український народ продовжує виявляти свою стійкість та демонструє свою рішучість у боротьбі з агресором. Ми не сприймаємо війну як звичайну річ. Ми не приймаємо ні окупацію наших територій, ні знищення нашої культурної спадщини. Тож нехай це засідання буде ще одним кроком нашої спільної місії – збереження та відновлення об'єктів культурної спадщини», – сказала під час виступу на засіданні Комітету заступниця Міністра культури та інформаційної політики України Анастасія Бондар.

Комітет ЮНЕСКО підтримав ініціативу України і прийняв рішення про внесення об'єктів під посилений захист.

Про які об'єкти йдеться?

Більшість об'єктів входять до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО та до попереднього Списку світової спадщини ЮНЕСКО, без врахування об'єктів, що знаходяться на тимчасово окупованих територіях, а також історичного центру Одеси та Чернігова.

Мова йде про такі об'єкти:

Собор Святої Софії та пов'язані з ним монастирські споруди, Києво-Печерська Лавра;

Львів – Ансамбль історичного центру; Дерев'яні церкви карпатського регіону: Ясінянська церква Вознесіння Господнього; Жовківська церква Пресвятої Трійці; Матківська церква Введення в храм Пресвятої Богородиці; Нижньовербізька церква Різдва Пресвятої Богородиці; Потелицька церква Зіслання Святого Духа; Рогатин – церква Зіслання Святого Духа; Резиденція Буковинських і Далматинських митрополитів;

Геодезична дуга Струве: Катеринівка; Баранівка; Фельштин; Старо-Некрасівка; Астрономічна обсерваторія Київського національного університету;

Культурний ландшафт каньйону в Кам'янці-Подільському;

Дендрологічний парк «Софіївка»; Держпром (будівля Державної промисловості);

Науково-дослідний інститут (НДІ) Астрономічна обсерваторія Одеського національного університету;

Науково-дослідний інститут (НДІ) Миколаївська астрономічна обсерваторія; Могила Тараса Шевченка та Державний історико-природничий музей-заповідник.

«Сторони-учасники Комітету підтвердили свою готовність надавати допомогу Україні. Зокрема, Україна буде продовжувати отримувати міжнародну допомогу з Фонду на екстренні заходи. При цьому враховуватимуться попередні висновки Міжнародної експертної місії ЮНЕСКО з оцінки завдань збитків культурним та релігійним об'єктам в Одесі. Планується також підготовка фахівців у галузі захисту культурних цінностей», написали на сайті МКІП.

«Свинарчукгейт»: корупційний скандал на розгляді в судах

Так ще кілька років тому було названо в нашому інформаційному просторі гучний корупційний скандал. За аналогією з політичним скандалом «Уотергейт» у США в 70-ті роки. Назва пішла від попереднього прізвища – Свинарчук, яке змінив на нішнє Олег Гладковський, один з наближених і бізнес-партнерів тодішнього президента України Петра Порошенка. Гладковський і його син опинилися в центрі цього скандалу. Можна говорити про те, що цю історію умисне «розкручували» опоненти Порошенка, що корупція ця не була чимось новим, порівняно з попередніми роками і, як вийшло, порівняно з подальшим часом. Але річ у тім, що тодішня влада прийшла з другого Майдану, на його гарних гаслах. І Майдан стояв не лише за державність, демократію, а й за соціальну справедливість. Не марно ж був названий Революцією Гідності. І люди порівнювали ті гасла Майдану з корупційними реаліями. До того ж, обурювало, що йшлося про корупцію у такій надзвичайно важливій сфері, як оборона держави. При тому, що на той момент в Україні вже кілька років ішла війна, на Донбасі. Все це, безумовно, завдало чималого удару по іміджу Порошенка в розпал нової президентської виборчої кампанії.

Втім, так само, як і при попередній владі правоохоронні органи не поспішали розслідувати цей корупційний скандал, добре відомий, наприклад, Генпрокуратурі, так не спішно розвивалося розслідування і при новій, нинішній владі. І ось деякі зрушення, про які повідомляє авторитетна інтернет-газета «Українська правда»

«Справа Свинарчуків»: суд затвердив угоди про визнання винуватості з двома обвинуваченими

Солом'янський районний суд Києва затвердив угоди про визнання винуватості щодо двох обвинувачених у справі про ухилення від сплати податків на суму 46 мільйонів гривень, які ТОВ «Оптимумспецдеталь» отримало від підприємств концерну «Укроборонпром». Про це йдеться у вирокі суду від 13 вересня.

Ймовірно йдеться про Андрія Рогозута Віталія Жукова, оскільки в справі, крім них, також фігурували Володимир Волохач та бухгалтер Іванюк. Водночас два роки тому Солом'янський райсуд Києва вже затвердив подібні угоди щодо останніх двох пособників цього злочину.

Як випливає з вироку Солом'янського райсуду, 31 травня цього року Жуков уклав угоду про визнання винуватості із прокурором Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. 6 червня таку ж угоду уклав і Рогоза.

Суд затвердив ці угоди, визначивши узгоджене учасниками покарання у виді 5 років позбавлення волі з конфіскацією майна.

Одночасно Жуков і Рогоза звільняються від відбування ув'язнення і конфіскації майна,

якщо протягом 1 року іспитового строку не вчинять нового злочину.

Також вироком суду скасовується арешт двох Mercedes-Benz GL 400, які належать Жукову. Запобіжний захід у вигляді застави, обраний щодо Жукова, скасовується і його заставодавцям повертають більш як 5 мільйонів гривень.

Угода про визнання винуватості – це юридичний «компроміс» між стороною обвинувачення та підозрюваним. Щоб сторони не зловживали цим правом, існують запобіжники, які ретельно перевіряє суд. Так, умови угоди мають відповідати інтересам суспільства. Це залежить від тяжкості злочину та того, як співвідносяться публічні й приватні інтереси. Звісно ж, угода не має порушувати права, свободи чи інтереси сторін, добровільність укладення угоди та інші обставини. Укладаючи угоду, сторони можуть погодити покарання, розмір збитків до відшкодування та умови, за яких покарання не відбуватиметься. Наприклад, це так звані «умовні строки» (відповідно до ч. 2 ст. 75 КК України).

Як раніше повідомляла «Економічна правда», у ході досудового розслідування було встановлено, що у 2015 році ці двоє осіб, які фактично здійснювали керування товариством «Оптимумспецдеталь», розробили злочинну схему постачання комплектуючих для військової техніки до державних підприємств Державного концерну «Укроборонпром» з ухиленням від сплати податків з таких операцій.

До реалізації злочинної схеми особи за грошову винагороду залучили одного чоловіка, якого призначили на посаду як директора товариства, так і бухгалтера, хоча жодних спеціальних знань у нього не було.

Фактичне здійснення бухгалтерської діяльності на підприємстві було покладено на ще одну учасницю злочинної схеми – бухгалтерку одного із підконтрольних організаторам схеми підприємств.

Відповідно до узгодженої схеми, організатори забезпечували оформлення договорів на поставку товарів до підприємств «Укроборонпрому».

Проте ці товари не мали легального джерела походження – ні реально, ні документально не були придбані товариством «Оптимумспецдеталь».

Для приховування цього факту були створені фіктивні підприємства, які маскували реальне походження комплектуючих та створювали формальне законне джерело походження цих товарів.

Шляхом відображення у податковому обліку безтоварних операцій з цими суб'єктами господарювання, формували податковий кредит та підвищували собівартість товарів, які фактично були набуті на безоплатній основі.

Отримані з операцій безготівкові кошти надалі переводились в готівку, але податки на додану вартість та прибуток не сплачувались.

Розслідування фактів можливого ухилення від сплати податків ТОВ «Оптимумспецдеталь» розпочала Військова прокуратура ще навесні 2016 року та впродовж наступних трьох років слідчі та процесуальні дії в справі майже не здійснювались.

Аж поки в березні 2019 року ТОВ «Оптимумспецдеталь» не опинилась в центрі корупційного скандалу навколо закупівель ДК «Укроборонпром», викритого журналістами (так звана справа Гладковських – Свинарчуків – Ред.).

У відповідь 5 березня 2019 року двом з фактичних керівників ТОВ «Оптимумспецдеталь» (Рогоза і Жуков – Ред.) Військова прокуратура повідомила про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 27, ч. 3 ст. 212 КК України. Їм інкримінували ухилення від сплати податків у 26,6 млн грн.

Один з підозрюваних (Рогоза – Ред.) зголосився цю суму сплатити до бюджету, про що публічно повідомив тодішній генеральний прокурор Юрій Луценко.

Однак надалі Шевченківський районний суд м. Києва відмовив прокурорам у задоволенні клопотання про звільнення підозрюваного від кримінальної відповідальності за ухилення від сплати податків та закриття кримінального провадження за цим фактом. Як йдеться в ухвалі, не було наведено належних допустимих доказів про сплату 26,6 млн грн.

Тож 2 вересня 2019 року суд повернув прокурору клопотання, що означало: розслідування у кримінальному провадженні мало бути відновлено.

Нагадаємо також, що компанія «Оптимумспецдеталь» фігурувала у розслідуванні програми «Наші гроші з Денисом Бігусом». Журналісти з'ясували, що підприємство контролюється Ігорем Гладковським – сином бізнес-партнера президента Петра Порошенка Олега Гладковського й експомічником гендиректора концерну «Укроборонпром» Віталієм Жуковим. У розслідуванні оприлюднено переписка контролерів «Оптимумспецдеталь» про суми хабарів для податківців та правоохоронних органів.

На час тих подій Олег Гладковський був першим заступником Секретаря Ради національної безпеки і оборони України. Наразі син Гладковського залишається на лаві підсудних (звинуваченим у злочині – Ред.).

За версією обвинувачення, у 2015 – 2017 роках Ігор Гладковський реалізував схему поставок контрабандних товарів на підприємства Укроборонпрому із використанням фірми «Оптимумспецдеталь» та інших суб'єктів господарювання. За свою роль Гладковський-молодший нібито отримував неправомірну вигоду – 50% від суми незаконного прибутку учасників схеми. За інформацією НАБУ, лише за одним договором Гладковський отримав 950 тисяч гривень.

Гладковського і Букіна підозрюють у завданні збитків «Укрспецекспорту» на 13 мільйонів

Національне антикорупційне бюро та Спеціалізована антикорупційна прокуратура 6 жовтня оголосили підозру колишньому директору «Укрспецекспорту» та сину експертного заступника секретаря РНБО в організації та зловживанні службовим становищем, що завдало збитків державі на суму майже 13 мільйонів гривень. Джерело: НАБУ.

Відомо, що йдеться про Павла Букіна та Ігора Гладковського. У НАБУ повідомляють, що обоє перебувають зараз закордоном.

За даними слідства, Букін, зловживаючи своїм службовим становищем, уклав договір із компанією, підконтрольною сину експертного заступника секретаря РНБО України Гладковському, про придбання бортового радіоелектронного обладнання (висотомірів) за цінами, умисно завищеними майже у 7 разів – близько 450 тис. доларів США.

Після того, як «Укрспецекспорт» сплатив всю суму, учасники схеми розпорядились коштами на власний розсуд. Зокрема, орієнтовно 170 тис. доларів США отримав Гладковський.

Під час вчинення злочину екскерівник «Укрспецекспорту» вживав заходів конспірації для приховання власної участі у схемі, а також радив залучати компанії з конкретних іноземних юрисдикцій, які вважав безпечними та такими, що унеможливлять розкриття злочину правоохоронними органами України.

Дослівно від НАБУ: «Після отримання відповідей на запити про міжнародно-правову допомогу від компетентних органів Об'єднаних Арабських Еміратів та Особливого адміністративного району Китайської Народної Республіки Гонконг детективам вдалося підтвердити реальну вартість поставлених товарів, а також роль та участь відповідних іноземних компаній та їх посадових осіб».

Деталі: Крім того, за даними правоохоронців, Гладковський є учасником ще одного кримінального провадження щодо одержання 950 тис. грн неправомірної вигоди за вплив на ухвалення рішення керівником ДК «Укрспецекспорт». Цю справу наразі слухають у суді.

Передісторія. Олег Гладковський – один із головних експертів-партнерів попереднього президента Петра Порошенка. Він керував корпорацією «Богдан», частку в якій мав також і Порошенко. У 2015 році Гладковський обійняв посаду заступника секретаря РНБО.

Лауреати Нобелівської премії 2023 року

Премія миру: Наргес Мохаммаді, іранська правозахисниця

6 жовтня Нобелівський комітет оголосив, що вирішив присудити Нобелівську премію миру 2023 року Наргес Мохаммаді – за її боротьбу проти гноблення жінок в Ірані та боротьбу за захист свободи та прав людини.

51-річна Наргес Мохаммаді – іранська правозахисниця, віце-президентка Центру захисників прав людини (його очолює лауреат Нобелівської премії миру Ширін Ебаді). Вона опікується питанням щодо скасування смертної кари в Ірані, бореться за захист свободи слова та активно висвітлює проблеми жінок (зокрема, тих, що перебувають у в'язницях) в своїй країні. За свою правозахисну діяльність жінка неодноразово потрапляла до в'язниці. Вона і зараз в ув'язненні.

Вона є лауреаткою численних нагород та відзнак, зокрема, премії на честь борця за мир Олександра Лангера, міжнародної нагороди уряду Швеції за права людини – премії Пер Ангера, Премії прав людини німецького міста Веймар, премії імені Андрія Сахарова 2018 року, Всесвітньої премії ЮНЕСКО тощо.

Премія з економіки

Її присуджено професорці Гарвардського університету Клаудії Голдін. Вона отримала нагороду за «внесок у розуміння наслідків виходу жінок на ринок праці». Голдін збрала дані архівів США більш ніж за 200 років. Це дало змогу визначити, як і чому відмінності в доходах представників різних статей змінювалися з плином часу.

Премія з фізики

Нобелівська премія присуджена П'єру Агостіні, Ференцу Краушу і Енн Л'Юїльє «за експериментальні методи, що генерують аттосекундні імпульси світла для вивчення динаміки електронів в речовині», повідомила прес-служба Фонду Нобеля. П'єр Агостіні (Університет Огайо, США), Ференц Крауш (Інститут фізики імені Макса Планка, Німеччина) та Енн Л'Юїльє (Лундський університет, Швеція).

Робота цих вчених дала нові інструменти з дослідження світу електронів всередині атомів і молекул. Завдяки цьому стало можливим дослідження процесів, які настільки швидкі, що їх раніше не могли відстежити. Вчені змогли створити короткі спалахи світла, щоб зробити знімки дуже швидкого руху електронів.

Премія з медицини – за розробку вакцин проти COVID-19

Нобелівську премію з медицини і фізіології отримали Каталін Каріко з Угорщини і Дрю Вайсман з США.

Їх робота лягла в основу вакцин Moderna та Pfizer. Відкриття в області модифікації нуклеозидних основ дозволили створити ефективні мРНК-вакцини проти COVID-19.

Премія з хімії

«Нобелівська премія з хімії 2023 року присуджується за відкриття та розробку квантових точок – наночастинок, настільки крихітних, що їхній розмір визначає їхні властивості. Ці частинки мають унікальні властивості і тепер поширюють своє світло з екранів телевізорів та світлодіодних ламп. Вони каталізують хімічні реакції, а їхнє прозоре світло може освітлювати пухлинні тканини для хірурга», повідомляє Нобелівський комітет.

Лауреатами премії стали американці Мунгі Бавенді з Массачусетського технологічного інституту та Луїс Брус із Колумбійського університету, а також росіянин Олексій Екімов з Nanocrystals Technology Inc.

Дослідження трійки вчених принесло значну користь людству. Квантові точки тепер освітлюють комп'ютерні монітори та телевізійні екрани на основі технології QLED. Їх також використовують біохіміки та лікарі.

Дослідники вважають, що в майбутньому вони можуть сприяти створенню гнучкої електроніки, крихітних сенсорів, тонших сонячних батарей і зашифрованого квантового зв'язку.

Норвезький письменник Йон Фоссе – лауреат Нобелівської премії з літератури

Фоссе став лауреатом «за його новаторські п'єси та прозу, які висловлюють невимовне».

Йон Фоссе народився в 1959 році. Його дитинство пройшло на невеликій фермі в Страндебармі в норвезькому регіоні Хардангер.

Вже у 12 років почав писати вірші. Також з юного віку він грав на скрипці та писав музичні твори. Фоссе закінчив середню школу з хорошими оцінками, вивчав літературу та філософію в університеті Бергена.

Перший роман Фоссе написав у 1983 році. Це був «Raudt, svart» («Червоний, чорний»). Протягом багатьох років він писав романи, п'єси, вірші, оповідання, нариси, книжки для дітей. Вони перекладені більш ніж 50 мовами. Також працював журналістом, викладав в Академії письменства в Хордаланді.

Серед його робіт повторний переклад Біблії норвезькою мовою. Займався оглядом літератури та перекладом багатьох творів.

Серед його найвідоміших романів «Меланхолія I» та «Меланхолія II» про норвезького художника Ларса Гертервіга. Також «Ранок і вечір» – про народження дитини та день її смерті через багато десятиліть (перекладено українською).

У 2023 році навесні вийшов його останній роман Kviteik («Сяйво»). Яскравий твір досліджує межу між життям і смертю.

Фоссе вважають найвидатнішим драматургом після Генріка Ібсена – засновника жанру модернізм в театрі. Початкове скептичне ставлення до драматургії в Йона Фоссе змінилося у 1992 році із виходом його першої п'єси «Хтось збирається прийти». Згодом він назвав її найбільшим відкриттям на своєму письменницькому шляху.

У ці роки Фоссе писав п'єси шаленою швидкістю (20 творів за 10 років), вони швидко з'являючись на найважливіших норвезьких сценах.

Його міжнародний прорив відбувся в 1999 році, коли французький режисер Клод Регі поставив «Хтось приїде в Нантер поблизу Парижа». Наступного року театр Берліну Schaubühne поставив його п'єсу «Ім'я» на Зальцбургському фестивалі. Ці дві постановки допомогли прокласти шлях драматургії Фоссе на міжнародному рівні.

Сьогодні п'єси Фоссе йдуть по всьому світу. Вони виконувалися понад 1000 разів на театральних сценах Європи, США, Японії. Він написав більше 30 творів для театру.

Літературні критики називають стиль автора мінімалізмом, серед характерних рис якого повторення, внутрішній монолог і музичний стиль, що викликає спогади.

Фоссе пише новонорвезькою мовою (нюношк) з відносно невеликою кількістю слів. Його герої живуть в поетичних світах із холодною, суворою внутрішньою та зовнішньою реальністю.

Як і в ісландських сагах, герої мало говорять, а опис зовнішнього оточення скукий. Персонажі починають речення і не закінчують, діалоги припливають і течуть, як безрезультатні хвилі, бо страх розкрити внутрішні почуття змушує персонажів стримуватися.

Письменник є кавалером Ордена національних заслуг Франції. У 2011-му Фоссе отримав у користування резиденцію Гроттен, що належить норвезькій державі та розташована на території Королівського палацу в центрі міста Осло за внесок у норвезьке мистецтво та культуру.

За роман «Септологія», який Йон Фоссе писав впродовж 4 років, отримав численні нагороди, книгу було перекладено понад 20 мовами.

Ліна Костенко: «Поїзд у Варшаву і далі йде крізь моє серце»

Ліна Костенко закінчує історичний роман, в якому йтиметься зокрема про Польщу XIX століття. Про це вона сказала у листі «Поїзд у Варшаву йде крізь моє серце», прочитаному у Домі літератури у Варшаві у межах фестивалю Warszawa wierszy.

У листі йшлося про дипломатичні дискусії між Україною і Польщею. Перекладач Богдан Баран репрезентував польській публіці власні переклади поезії Ліни Костенко, акторка Олена Ковалець прочитала українською оригінали під акомпанування піаністки Аліси Звездови.

За словами Костенко, «тихі світлі голоси» польських перекладачів і видавців долинають «крізь гуркіт танків, крізь вибухи, які розривають небо України». «Ваші голоси прокладають нові шляхи порозуміння серед апокаліпсису війни», зазначає Костенко.

Вона розповіла, що в розпал Другої світової Польща явилася їй обличчями розстріляних польських офіцерів у Катині. «Тоді до нас долинали лише приглушені чутки про цю трагедію, але я ніби бачила перед собою тих страчених і безмірно їх жаліла. Це було перше шокове відчуття Польщі – Польщі страждань і втрат. А потім у моїй роботі і в моєму житті Польща була присутня незмінно – як джерело рефлексій і почуттів, ностальгії і солідарності», написала Костенко.

Вона переконана, що польська й українська історії нерозривно пов'язані – і непроминальними трагедіями, і просвітленим братством. «У сьогоднішній моїй історичній речі, яку невдовзі завершую, також присутня

Польща – Польща повстань XIX століття, Польща опору», зазначила письменниця.

Костенко вважає, що символічним є те, що цілий ряд заборонених за радянських часів в Україні творів європейської літератури українці читали саме в польських перекладах: «Зараз переклад – це зустріч голосів. При тоталітаризмі ми зустрічалися мовчанням».

Костенко додала, що Польща є і в її особистому житті. Вона написала «Поїзд у Варшаву» з польським рефреном: «Co komu do tego, / że my się Kochamy». «Вірш про любов, яка втілюється у моїй дочці. Та й взагалі це рефрен життя. Поїзд у Варшаву і далі йде крізь моє серце», наголосила Костенко.

«Були часи, коли це психологічне повернення до Польщі було складним. Тоді, коли мені було боляче думати, що Польща вирвалася з пекла імперських, тоталітарних і посттоталітарних режимів у простір свободи, а Україна залишалася в лещатах цих режимів, втрачаючи волю до майбутнього. І от саме зараз, коли між нами не літають літаки, коли їздять лише потяги, загрожені балістичними ракетами, мій шлях до Польщі значно легший, мій «поїзд у Варшаву» вільно курсує між нашими столицями. Тепер вже Україна опинилася на першій лінії фронту боротьби за свободу. Попри біль втрат, попри трагедію, яку переживає Україна, її сила і мужність на цьому рубежі повертає нам гордість і надію. Ще на початку Незалежності в одному моєму інтерв'ю про Польщу я сказала, що в історії Польщі було багато руйн, але ніко-

ли не було руїни духу. Тепер це саме ми можемо сказати і про Україну: в руїнах, попелі, пожежах Україна теж тепер не має руїни духу», переконана письменниця.

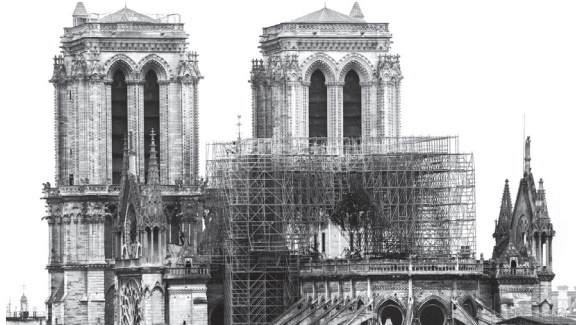
Щодо економічного конфлікту з приводу імпорту зерна з України Костенко написала: «Насправді в моїх очах стоїть вогонь, в якому росіяни палили і палять українські міста і села, перетворюючи на попіл і українське зерно. Наша країна обвуглена. Не про воду йдеться, а про есхатологічне полум'я. У відсвітах цього страшного полум'я особливо цінується кожен вияв солідарності. Душа людини здатна піднятися над фікціями і відчутти справжні пріоритети і справжні пропорції проблем».

Костенко переконана, що у світі поезії Україна і Польща можуть побудувати щось на кшталт нової «літературної республіки». «Тут професійні і моральні виміри мають тяглість не від виборів до виборів, а від думки до думки, від почуття до почуття. І від повстання до повстання. Тому Київ і Варшава, Варшава і Київ стоятимуть завжди пліч-о-пліч. Ми мали спільну несвободу і різні шляхи до свободи, які зараз нас єднують більше, ніж будь-коли. Тож маємо спільну пам'ять і спільний горизонт подій», підсумувала вона.

Сайт «Читомо», 06.10.2023

Названо дату відкриття собору Паризької Богоматері в Парижі

Пожежа, яка зруйнувала частину собору Паризької Богоматері увечері 15 квітня 2019 року, вразила Францію і заволоділа увагою світової громадськості. Грандіозний проєкт реставрації готичного собору було оцінено майже у 900 мільйонів доларів. Незважаючи на серію складнощів, проєкт іде до свого завершення – собор планують відкрити 8 грудня 2024 року.

До кінця поточного року планується встановлення масивної дерев'яної балочної конструкції для відновлення його високої дзвіниці. Проєкт відновлення одного з найважливіших центрів католицизму Франції поєднує як сучасні, так і середньовічні будівельні методи. Щодо шпиль, тривають роботи з відновлення точної копії версії 1859 року, створеної Еженом Віолле-ле-Дюком.

Померла американська поетеса, лауреатка Нобелівської премії Луїза Глік

Вона пішла з життя 13 жовтня у своєму будинку в Кембриджі. За більш ніж 50-річну письменницьку кар'єру Глік стала однією з найбільш визнаних поетес та есеїсток сучасної Америки. Опублікувала більше десятка поетичних збірок, а також кілька томів есеїв.

У 2020 році вона отримала Нобелівську премію з літератури. Також Глік відзначили Пулітцерівською премією за збірку «Дикий ірис» у 1993 році. Поетеса була лауреаткою премії «Поет США» у 2003-2004 роках. Писала про дитинство, сім'ю, самотність і смерть, черпаючи натхнення з Шекспіра, Вільяма Блейка, стародавньої міфології та свого власного життя вчителя, матері, сестри та подружжя.

Письменниця народилася у 1943 році в Нью-Йорку. Мешкала у Кембриджі, штат Массачусетс. Крім письменництва також викладала англійську мову в Єльському університеті.

ФІФА обрала господарів чемпіонату світу з футболу 2030 року

На Чемпіонаті світу-2030 вперше матчі приймуть шість країн. Основними господарями чемпіонату стануть Іспанія, Португалія та Марокко. А матчі-відкриття Мундіалю пройдуть у Аргентині, Уругваї та Парагваї.

Господарями чемпіонату світу 2026 року вперше будуть три країни: Мексика, Сполучені Штати Америки і Канада. Слід зазначити, що у Мексиці вже пройшли два чемпіонати – 1970 і 1986 років, а в США – у 1994 році.

ЮНЕСКО планує створити перший у світі музей викрадених артефактів

ЮНЕСКО, Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури, планує створити перший віртуальний музей викраденої культурної спадщини. У такий спосіб музей планує підвищувати обізнаність громадськості про незаконну торгівлю цінними артефактами.

«За кожною викраденою роботою чи фрагментом лежить частина історії, ідентичності та людяності, вирваної у своїх хранителів, зробленої недоступною для дослідження, і яка тепер ризикує впасти в забуття», каже гендиректорка ЮНЕСКО Одрі Азулай.

Проєкт розробляють разом із Інтерполом, чия база даних містить понад 52 тисячі викрадених археологічних пам'яток, культурних об'єктів і цінних артефактів.

Музей вартістю 2,5 млн доларів має відкритися у 2025 році. Його відвідувачі зможуть пересуватися рядами віртуальних просторів з 3D-зображеннями різних артефактів. До кожного з них буде пояснення культурного значення разом із історіями та свідченнями місцевих громад. ЮНЕСКО назве предмети початкової колекції лише незадовго до відкриття музею.

Проте, дані неурядової організації Antiquities Coalition (Коаліції Давностей) вказують, що вже сьогодні є декілька відомих викрадених артефактів. Це алебастровий напис на камені III-го ст., який викрали із храму Аввам у Ємені між 2009 і 2011 роками; рельєф зі слонові кістки VII ст. з Багдадського музею, що зник у 2003-му; зелена кам'яна маска із поселення майя у Гватемалі, викрадена у XX-му столітті.

Організатори музею кажуть, що на відміну від звичайних установ, метою цієї буде – зменшити свою колекцію, поки цінні предмети поступово будуть знаходити.

У США 104-річна жінка стрибнула з парашутом і претендує на світовий рекорд

Дороті Хоффнер стрибнула з парашутом і поки що неофіційно встановила світовий рекорд. Дороті здійснила стрибок з висоти 4 100 метрів у тандемі з інструктором у комплексі Skydive Chicago в штаті Іллінойс. Тепер жителька Чикаго сподівається отримати офіційне підтвердження від Книги рекордів Гіннеса, що вона найстаріша людина, яка коли-небудь стрибала з парашутом.

«Вік – це лише число», сказала Дороті Хоффнер радісному натовпу через кілька хвилин після приземлення.

Дороті вперше стрибнула з парашутом, коли їй було 100 років. Тоді дуже хвилювалася. Але цього разу виглядала спокійною і впевненою, коли літак піднявся в повітря, а потім успішно стрибнула з парашутом і провела у небі 7 хвилин.

«Там було чудово. Все було чудово, кра-

ще й бути не могло», сказала Дороті.

Тепер жінка, якій у грудні виповниться 105 років, хоче політати на повітряній кулі.

Раніше світовий рекорд для найстаріших парашутистів встановила 103-річна Ліннеа Ингегард Ларссон зі Швеції – вона стрибнула з парашутом у тандемі 29 травня 2022 року.

У Гарварді оголосили лауреатів Шнобелівської премії

Гарвардський університет (США) вручив уже 28-й раз «Шнобелівську премію». Ця пародія на Нобелівську премію має на меті відзначити авторів дивовижних, безглузких «відкриттів» і досліджень.

Диплом, статуетку та по 10 трильйонів доларів (щоправда, зібмабвійських) отримують лауреати цієї псевдонаукової премії.

Так, премія з медицини дісталася Девіду Уортінгеру та Марку Мітчеллу з університету Мічигану. Вони запропонували позбавлятися каменів у нирках, катаючись на американських гірках. За їхніми спостереженнями, це допомагає 70% пацієнтів.

У галузі економіки «шнобелівку» присуджено канадським дослідникам, які переконані в ефективності використання ляльок вуду проти несправедливих керівни-

ків. Дослідники стверджують, що для начальства такі сеанси нешкідливі, а ось їхнім підлеглим вони приносять полегшення та почуття, що справедливість відновлено.

Були відзначені й інші безглузді, дивовижні та кумедні дослідження. Номінантами «шнобелівки» також стали

дослідники, які довели, що людська слина краще хімічних засобів відчищає забруднені позолочені статуї XVI століття; і що людина може визначити на смак вино, де побувала муха.

Як сумнівні самі дослідження, відзначені цією премією, і нагорода теж дуже символічна. Долар Зібмабве був вилучений з обігу ще в 2009 році, тож купюра в 10 трильйонів може становити інтерес лише для нумізматів, та й у них вона коштує «копійки».

У Норвегії знайшли 1400-річні золоті фігурки богів на місці храму

Тут розкопали десятки крихітних фігурок скандинавських богів всередині колишнього язичницького храму. Археологи виявили 35 мініатюрних зображень із золотої фольги. Тонка золота фольга містить «витравлені» зображення бога плодючості Фрейра та його дружини – богині Герд. Знахідка датується періодом правління Меровінгів у Норвегії, який розпочався у 550 році і продовжився в епоху вікінгів.

У США виростили гарбуз вагою понад тонну

Викладач садівництва зі штату Мінесота Тревіс Джинджер виростив гарбуз вагою 2 749 фунтів (1,2 т) і тим самим встановив світовий рекорд з вирощування найважчого гарбуза. Він побив попередній рекорд, встановлений у 2021 році з вагою 2 702 фунтів. Це достовірно зафіксували під час нещодавнього Чемпіонату світу зі зважування гарбузів у Каліфорнії.

На підживлення і догляд за гарбузом Тревіс витратив 15 тис. доларів. Але натомість гарбуз приніс власнику 30 тисяч доларів призових.

Садівник розкрив секрет свого успіху – величезні розміри плодів він пояснював додатковим доглядом і 12 поливаннями на день.

Незвичайні послуги

Японська служба вибачень

Ох, як важко іноді буває вибачитися! Кілька компаній у Японії пропонують допомогти у цій нелегкій справі. Наймаючи спеціаліста, мало того, що ви самі уникаєте дисконфриту, але також набуваєте впевненості, що людина отримає належне вибачення. Агентства навчають своїх співробітників вибирати потрібні слова відповідно до серйозності ситуації. Ці люди – професіонали, і, схоже, що вони можуть вас витягти з незручних ситуацій. Приблизно 40% клієнтів є жінками від 20 до 40 років.

Золота рибка в оренду

Якщо ви знаходитесь в готелі, і вам самотньо, ви можете попросити, щоб вам склала компанію ... золота рибка. Цю невелику, але приємну послугу вам готові запропонувати у готелі Happy Guest Hotel Lodge у Великій Британії.

Продаж ірландської землі

Підприємлива парочка друзів із Ірландії Пет Берк та Алан Дженкінс побачили прибуткову ідею для свого бізнесу прямо... під ногами. Вони продають ірландський ґрунт у пластикових пакетах. Оригінальний продукт признається для всіх, хто сумує за Батьківщиною і хоче мати її «шматочок» поруч, хоч би як далеко вона знаходилася. За кілька місяців автори незвичайного задуму зуміли перетворити жменю звичайної землі на оригінальний сувенір для ірландських іммігрантів у США та заробити понад 2 мільйони доларів!

Китайська «друга половинка»

Кожному з нас хоч раз у житті доводилося ухилятися від розпитувань про особисте життя. Але тепер не потрібно відмовчатися чи сваритися із надмірно дбайливими родичами. Можна просто взяти напрокат... нареченого! Саме такий вихід знайшли кмітливі китайці та організували мережу агентств, що надають подібну послугу! Замовляючи «супутника» для вечері з батьками, багато хто хоче вірити, що це і є дивовижна нагода зустріти свою долю! На численних сайтах розміщуються анкети китайських хлопців та дівчат, які радо виконують роль вашої пасії.

Лікування зміями

Вам набридли звичайні косметичні процедури? В одному із салонів Джакерди в Індонезії вас можуть здивувати незвичайним масажем зміями! Процедура проста і нехитра – на спину пацієнта просто поміщують клубок плазунів. Як стверджують власники салону, рух змії по тілу дуже добре впливає на організм і нервову систему. Якщо ви належите до людей, які бояться змії, то така послуга навряд чи припаде вам до душі.

«Бабуся» – помічниця

У житті багатьох мам настає такий момент, коли вони вирішують повернутися на роботу після народження дитини. Але ж треба, щоб про малюка хтось дбав! На допомогу прийшло польське агентство по найму ... бабусь, які за певну плату готові займатися з дітьми, а також посприяти в домашніх справах. Усі кандидати на «бабусю» проходять співбесіду. Перевіряються їхні рекомендації із попередніх місць роботи. Обов'язковою умовою є вік не менше 50 років.

Особистий папараці

Ви хотіли відчутися себе голлівудською зіркою? У Нью-Йорку, Лос-Анджелесі та Сан-Франциско можете здійснити свою мрію! Кілька компаній за оплату запропонують вам послуги папараці та захоплених «шанувальників». Ці люди будуть кричати від радості та фотографувати вас, поки ви йдете вулицею. А що ще потрібно для задоволення марнослава?

Масаж кактусом

У мексиканському спа-салоні «Ariane Spa» пропонують оригінальну процедуру, яка заснована на звичаях індіанців з племені Вічолі. Останні використовували для оздоровлення тіла... кактуси! Вважається, що сік з підігрітого листа кактуса нопалю, багатий на вітамін С, – чудовий засіб для зволоження висушеної сонцем шкіри, а також він має протизапальний і омолоджуючий ефект.

Розігріте в теплій воді листя кактуса, з попередньо видаленими колючками, згинають навпіл двома руками і злегка розтирають для того, щоб зняти верхній захисний шар. Потім це листя накладають на тіло очищеною стороною вниз і масажують легкими рухами.

Друг напрокат

Такий сервіс запропонував американський підприємець Скотт Розенбаум. Він створив сайт з базою потенційних друзів, де будь-який бажаний придбати товариша може зареєструватися і отримати доступ до контактів інших. Як повідомяють фахівці, тривалість зустрічей тримається на середній позначці 4 – 5 годин. При замовленні кількох друзів одночасно нерідкі знижки. Японські підприємці вдосконалили систему: вони зібрали власну базу друзів-працівників, які розбиті на певні категорії. Коли людина звертається до їхнього агентства, то йому підбирають кандидата, який найточніше відповідає всім його перевагам.

Незамінна людина

Кому подобається довге очікування у черзі? Однак у Нью-Йорку ви можете не брати участь у цьому неприємному занятті. Аренуйте людину, яка стоятиме в черзі за вас.

Генерал-хорунжий Петро Ліпко Максиму Горькому: «Брехня – це найбільше досягнення радянської влади»

У всіх біографічних довідниках його життєпис обривається 1922-м роком, коли він начебто повернувся з еміграції в Україну. І ось щойно вдалося знайти документи, які проливають світло на останні вісім років життя цієї неординарної й героїчної особистості і щирого українського патріота.

Спершу мені до рук потрапила невеличка розсекречена довідка «Про колишн. генерала Ліпка П. І.» в Галузевому державному архіві Служби зовнішньої розвідки України, а невдовзі пошуки привели до Державного архіву в Чернігівській області, де зберігається архівна слідча справа на Ліпка Петра Івановича. І хоч скупі анкетні дані, довідки та протоколи допиту не дають змогу сповна відтворити увесь його життєвий шлях, та все ж нарешті окремі розрізнені епізоди можна скласти докупи.

Соціальне походження: із козаків

В особистій посвідці за 1927 рік зазначається, що Петро Ліпко (у деяких документах фігурує як Липко) народився 16 грудня 1876 року у містечку Бірюч Воронізької губернії. Розбіжності в даті народження, яка досі фігурувала в усіх довідниках (3 грудня), можна пояснити хіба що плутаниною в старому і новому стилях календаря.

В анкетних даних у графі «соціальне походження» Петро Ліпко зазвичай зазначав: із козаків. Про його козацький родовід жодних докладних відомостей у віднайденних документах немає. Відомо лише, що батько майбутнього начальника штабу Армії УНР Іван Ліпко був унтер-офіцером російської імператорської армії і свого часу мешкав у селі Браниця Ніжинського округу на Чернігівщині.

Коли і за яких обставин сім'я перебралася до міста Бірюч, достеменно не відомо. Це козацьке поселення належало до Острогозького полку Слобідської України. Воно було засноване козацьким сотником Іваном Медковим у 1705 році разом із козацьким товариством, які переселилися до верхів'їв річки

Тихої Сосни, в урочищі Бірючої Яруги.

Петро Ліпко закінчив 2-класне народне училище у слободі Олексіївка Бірюцького повіту, один рік провчився у Воронізькій учительській семінарії, але вчителем стати не судилося. Доля готувала йому блискучу військову кар'єру. Починав він службу рядовим 2-го Закаспійського стрілецького батальйону у місті Ашхабаді, куди невдовзі повернувся уже підпрапорщиком після закінчення Тифліського піхотного юнкерського училища (1899 р.). Згодом став підпоручиком і продовжив службу у 108-му піхотному Саратовському полку (Ковно).

У 1904 році 28-річного поручика Ліпка відряджають до діючої Манчжурської армії і зараховують молодшим офіцером до 2-го Східно-Сибірського стрілецького полку. Наступні два роки стали визначальними у його військовій кар'єрі. Небагатьом вдавалося за такий короткий проміжок часу і в такому чині одержати чотири ордени за відвагу й героїзм на полі бою у безпосередньому зіткненні із супротивником. Супротивником для російської армії тоді були японці, адже йшла Російсько-Японська війна. Після цієї війни мундир Петра Ліпка прикрашали ордени Святої Анни 4-го ступеня, Святого Станіслава 3-го ступеня з мечами і бантом, Святої Анни 3-го ступеня з мечами і бантом і Святого Станіслава 2-го ступеня. І це був лише початок.

Молодого хороброго офіцера взяли на замітку. «З нього вийде добрий командир», – зауважували старші за чином офіцери і не помилилися. Петро Ліпко й сам не збирався зупинитися на досягнутому. Він прагнув довести і собі й іншим, що виходець із козацького роду може не тільки хоробро воювати, а й вміло командувати. У 1908 році він, уже в чині штабс-капітана, вступає до Імператорської Миколаївської військової академії, яку закінчує за 1-м розрядом у 1911 році.

Початок Першої світової війни Ліпко зустрів на посаді старшого ад'ютанта штабу 1-ї Донської козачої дивізії в чині капітана. У штабній роботі він уже почувався як риба у воді, водночас більше тяжів не до паперової, а до реальної роботи – участі в розробці планів бойових операцій, управлінні військами на полі бою. Не дивно, що в один із вирішальних моментів він узяв ініціативу на себе і запропонував найліпший план для атаки, за що був нагороджений орденом Святого Георгія 4-го ступеня (грудень 2015 р.).

У поданні до нагородження зазначалося: «... за те, що в боях з 27-го по 29-е квітня 1915 року в районі с. Онут, Баламутівка і Ржавенці, тимчасово виконуючи обов'язки начальника штабу 1-ї Донської козачої дивізії, під сильним артилерійським і стрілецьким вогнем особисто вів

спостереження за боєм і, вірно оцінивши обстановку, запропонував начальнику дивізії план атаки 9-м Донським козачим полком сильно укріпленої позиції супротивника, який був здійснений і увінчався повним успіхом...»

Незадовго перед цим Петро Ліпко був удостоєний ордена Святого Володимира 4-го ступеня з мечами і бантом (листопад 1914 р.) і Святої Анни 2-го ступеня (січень 1915 р.), а також мечами до ордена Святого Станіслава 2-го ступеня (серпень 1915 р.).

Подальша служба орденосця проходила в штабі 9-ї армії, де він, попри інші обов'язки, упродовж певного часу мав стосунок до діяльності військової розвідки – був штаб-офіцером для доручень із несенням служби по військової розвідці у розвідувальному відділі штабу. Здобув тоді специфічні навички невдовзі ще знадобляться йому.

У ньому зазначалося: «Дорогий і вельмишановний Петре Івановичу, діяльність Ваша в дивізії понад рік настільки щоденно позначалася і відчувалася всіма в дивізії, що немає необхідності мені перераховувати Ваші заслуги перед дивізією. Одне скажу:

Ви багато попрацювали на благополуччя і гідність її, проявляючи в бойові критичні моменти свою звичну залізну волю і військовий спокій. Я, співробітники і соратники Ваші, радіємо, що Вас так щасливо підхопили хвилі українського руху і вивели на таку командну височину і міць. Бог у поміч. Від душі бажаємо, щоб цей зліт закінчився цілковитим особистим благополуччям і найбільшою користю для України.»

Армійський корпус, яким довелось командувати Ліпку, на той час займав позиції на території Румунії, куди його завели перипетії Першої світової війни. Не-

Добре, що у тій заплутаній обстановці новій владі вистачило здорового глузду у всьому спокійно розібратися і не вдаватися до крайніх заходів. Адже Петро Ліпко перш за все підтримував ідею незалежності України, а це було визначальним. До того ж фахівців із такими знаннями й досвідом у новій українській армії було не густо. Йому пропонували різні посади, як то очолити штаб Чернігівської групи петлюрівської армії, що діяла на Лівобережжі. Але він не поспішав із прийняттям рішення.

Зрештою, з урахуванням причетності в минулому до служби у військової розвідки російської імператорської армії, Ліпку в лютому 1919 року запропонували долучитися до організації розвідувальної діяльності українського війська. У одних документах того періоду згадується про його перебування на посаді помічника начальника розвідувального відділу армії, в інших зазначається, що він фактично керував Розвідувальною управою Генштабу Армії УНР. Зрештою, важливо не те, як офіційно звучала посада, а чим він займався по суті.

У період Директорії УНР військова розвідка України мала доволі розгалужену організаційну структуру. Функціонував її центральний апарат, регіональні органи, відповідні підрозділи штабів дивізій, корпусів, бригад, підрозділи польової розвідки, школа підготовки агентури та інші. Усім цим господарством слід було вміло управляти й своєчасно забезпечувати керівництво Генштабу розвідувальною інформацією стратегічного і тактичного характеру.

Петро Ліпко добре зарекомендував себе на цьому поприщі і загалом уже непогано розбирався в тому, що відбувається на теренах військових дій в Україні і поза її межами. З урахуванням цього його спершу включили до складу військової делегації УНР на переговорах з польським командуванням про досягнення перемир'я, а з 17 липня 1919 року призначили керівником делегації. Ці переговори, що проходили у Львові, були непростими, та все ж вдалося досягти порозуміння і припинення бойових дій між військами УНР і Польщі, а через рік підписати союзу Варшавську угоду.

Після виконання цієї дипломатичної місії Петро Ліпко перебував у штабі Головного Отамана і виконував різні доручення. У травні 1920 року його призначили начальником штабу Дієвої армії УНР. 5 жовтня того ж року він був підвищений до рангу генерал-хорунжого. Напевне, це був один із найважчих періодів у історії УНР і у військовій кар'єрі самого Ліпка. Під натиском більшовицьких військ знесилені частини української армії поступово відходили на захід. У листопаді 1920 року після тяжких боїв з Червоною армією перейшли і були інтерновані польською владою.

А поки що були нові посади й чини. У серпні 1917 року він став полковником. Це був його останній чин в російській імператорській армії. Невідомо, як склалася б його подальша військова кар'єра, якби не Лютнева революція 1917-го року і подальший розпад Російської імперії. Немає сумніву, що вона була б успішною.

Водночас проголошення в Києві Центральною Радою Української Народної Республіки внесло суттєві корективи в життя Петра Ліпка. Молода республіка потребувала кваліфікованих кадрів для свого захисту від зовнішніх загроз. З-поміж інших вибір пав і на полковника Ліпка – нащадка запорозьких козаків, який у своєму оточенні ніколи не приховував, що є українцем, і завжди пишався своїм походженням. У грудні 1917 року він був призначений командиром українізованого 10-го армійського корпусу.

На службі Українській Державі

Командний склад 43-ї піхотної дивізії, у якій Ліпко більше року виконував обов'язки начальника штабу, проводивши полковника до нового місяця служби доволі тепло. З цієї нагоди командир дивізії генерал-майор Александров навіть підписав не-

вдовзі від українського військового міністра надійшов наказ перейти через Дністер на українську територію і демобілізувати корпус. На початку березня 1918 року командир без війська прибув до Києва, до Генерального штабу Збройних сил УНР, і доповів про виконання наказу.

Після нетривалого спілкування стало зрозуміло, що досвідчений полковник може бути корисним при штабі. Його включили до складу організаційної комісії з формування нового українського війська. Але та комісія була лише на папері і жодними конкретними справами не займалася. Ліпку було це не до снаги, він прагнув реальної роботи.

На початку червня 1918 року, уже за Гетьманату, його призначають в. о. начальника 2-ї пішої дивізії Армії Української Держави, яка дислокувалася у Житомирі. Як кадровий військовий він прихильно ставився до колишнього генерала царської армії гетьмана Павла Скоропадського і до останку підтримував гетьманську владу. Коли почалися антигетьманські повстання, він очолив Волинський добровольчий офіцерський загін, що протистояв військам Директорії. Було це в листопаді 1918 року, а 18 грудня він потрапив у полон і перебував під арештом та судом за спротив Директорії УНР.

Генерал-хорунжий Петро Ліпка Максиму Горькому: «Брехня – це найбільше досягнення радянської влади»

7 Невдовзі у таборах для інтернованих розпочалася реорганізація армії УНР. Командування прагнуло зберегти структуру війська, створити більш-менш прийнятні умови для повноцінного суспільно-політичного та культурного життя, серед вояків культивувались ідеї збройного визволення України. У цьому процесі на перших порах брав активну участь і Петро Ліпка. Після складання повноваження начальника штабу він у листопаді 1921 року був призначений командувачем Запасних військ УНР. Але це командвання тривало недовго.

Саме в цей час трагічно завершувався Другий зимовий похід нечисленного українського війська на окуповану більшовиками українську територію. Про підготовку до нього генерал-хорунжий Ліпка жодних відомостей немає, як і про його ставлення до цієї відчайдушно і ризикованої операції.

Подальші відомості про долю Ліпка донедавна були доволі скупи. У них йшлося про те, що він «за нез'ясованих обставин звернувся у радянське посольство у Польщі, заявивши про своє бажання повернутися до Радянської Росії. На початку жовтня 1922 р. виїхав до Радянської Росії. Подальша доля невідома, слідів перебування П. Ліпка в Радянському Союзі виявити не вдалося». А ще зазначалося, що «серед інтернованих військ УНР у Польщі поширювалася чутка, що одразу після перетину радянського кордону П. Ліпка був арештований і відправлений до концтабору».

А що ж було насправді?

«Механічний громадянин»

Петро Ліпка дійсно виявив бажання повернутися на Батьківщину. Про це знаходимо його свідчення в одному з архівних документів: «В грудні 1921 р. я, дізнавшись про амністію і необхідність реєстрації в радянському консульстві, щоб не бути позбавленим громадянства, на початку 1922 р. прибув у Варшаву і подав відповідні документи з проханням дозволити мені повернутися в Росію».

Такий дозвіл він недовго отримав і в жовтні 1922 року з дружиною Тетяною і сином Вадимом приїхав у село Браниця Бобровицької волості Козелецького повіту Чернігівської губернії. Звідти походив його рід і там мешкали його родичі.

Село зустріло його насторожено. Ще б пак! Колишній офіцер царської армії і петлюрівський генерал! Він і сам це усвідомлював, тому намагався триматися в тіні. Лише з близьким оточенням дозволяв собі більше відвертості. Потихенько при звичався до мирного плуни життя. І все б нічого, якби не найбільша проблема: колишній генерал з вищою військовою освітою, знаннями німецької,

французької і польської мов, з досвідом командування дивізіями і арміями не міг ніде влаштуватися на роботу, аби хоча б безбідно існувати й годувати сім'ю. Він уже ладен був на будь-яку роботу. Працював то охоронцем зсипного пункту Бобровицької заготконтори, то сезонним робітником, то нічним сторожем чи табельником на тій же Бобровицькій цукроварні. Через нестачу коштів бідував, але нічого не міг подіяти. Аж якось зібрався й поїхав до Москви.

З великими потугами відшукав там знайомих, з якими навчався в Імператорській Миколаївській військової академії і яких радянська влада залишила на службі, зокрема і в Військовій академії робітничо-селянської Червоної армії. Сподівався, що вони допоможуть влаштуватися на викладацьку роботу. Але зась! Щойно дізнавалися про його службу в петлюрівській армії і перебування за кордоном у поляків, як двері перед ним зачинялися. Вернувся ні з чим. А ще й додав собі клопоту через цю поїздку – потрапив на гачок місцевих чекістів із Ніжинського окружного відділу ГПУ.

До нього чекісти й раніше придивлялися, а тепер і поготів. Просто руки до села Браниця не завжди дотягувалися. Хоча воно й було на особливому оперативному рахунку. Тут ще у 1918 році зорганізувався загін «Вільного козацтва» у кількості 60 – 70 осіб. За радянської влади колишні вільні козаки почали виявляти невдоволення політикою «воєнного комунізму» на селі, що фактично перетворилася на грабунки селян та червоної терор. На початку грудня 1919 року у Браниці створили повстанський загін. Озброїлись гвинтівками й вилами, повстанці вбили 11 представників радянської влади включно з головою сільради. Але каральний більшовицький загін недовго жорстко розправився з непокірними.

Ті події це не вивітрилися з пам'яті, тому чекісти пильнували, аби нові паростки невдоволення не проявилися з новою силою. Поява в селі колишнього петлюрівського генерала, звісно ж, неабияк збентежила їх. До нього почали шукати різні підходи, зустрічатися під різними приводами.

Як свідчать архівні документи, з нього хотіли зробити слухняного агента, який би давав інформацію стосовно колишніх петлюрівців. Навіть придумали йому псевдо, яке фігурує у справі, – «Бувалий». Але насправді бувалий і не в таких перипетіях Петро Ліпка виявився їм не по зубах. Він щоразу уникав надокучливих візитерів, а коли вони спробували натиснути на нього, «почав відповідати листами лайливого характеру».

Про це йдеться у довідці уповноваженого особливого відділу ГПУ під назвою «Про колишнього генерала Ліпка П. І.» з Галузевого державного архіву СЗР України, зі справи на колишніх діячів

уенерівської розвідки. «Така поведінка Ліпка, – зазначається у документі, – спонукала нас ... почати його розробку, причому до нас почали надходити агентурні свідчення про антирадянські прояви Ліпка». Оперативна справа на Ліпка поступово наповнювалася новими матеріалами. Зрештою, 26 січня 1930 року у скромний будиночок на околиці Носівки Ніжинського округу, де він мешкав упродовж останніх двох років, працюючи землеміром при окружному земельному відділі, прийшли з обшуком.

Серед вилученого чекістами були світліни Ліпка минулих років у колі українських і польських офіцерів, книги, листи, грошові купюри періоду УНР, орден Святого Георгія 4-го ступеня, єдина нагорода, що збереглася в нього, і, найважливіший для слідства доказ контрреволюційної антирадянської діяльності – лист письменнику Максиму Горькому.

Цей рукописний лист на чотирьох сторінках знайшли серед різних особистих документів. Він найяскравіше характеризує погляди, настрої і переконання Петра Ліпка. Ні радянська пропаганда, ні намагання місцевих чекістів його переінакшити, ні страх перед можливим покаранням – ніщо не стало на заваді написання цього відвертого, різкого, гнівного і публіцистичного послання до Горького у відповідь на статтю того в газетах «Правда» й «Известия» під заголовком «Механічний громадянин» СРСР».

Цю статтю пролетарський письменник написав у 1928 році після того, як на запрошення радянського уряду і особисто Йосипа Сталіна відвідав Радянський Союз, де він не був з 1921 року. Горького упродовж п'яти тижнів возили різними регіонами й демонстрували йому досягнення соціалістичного ладу на заздалегідь підготовлених об'єктах.

Після цього він повернувся на орендовану віллу в Італію, де постійно мешкав, і написав цикл нарисів про те, як добре живеться радянським робітникам і селянам, навіть схвально відгукнувся про утримання й перевиховання в'язнів таборів у Соловках. Низка критичних листів, які надійшли на його адресу після виходу цих нарисів, від тих самих робітників і селян, які прагнули розкрити очі письменнику й показати реальну картину, на жаль, ні в чому не переконали письменника. Понад те, він недовго і з відповіддю написав статтю «Механічний громадянин» СРСР», яка й зачепила за живе Петра Ліпка.

«Механічними громадянами» Горький називав обивателів, скептиків, пезимістів і «ворогів трудового народу», які нібито механічно, формально стали громадянами СРСР, а не по духу й за велінням серця, і займалися критиканством. У своєму посланні Петро Ліпка зізнається, що нині й він може зарахувати себе до цієї категорії громадян. А далі на конкретних прикладах розповідає про те, що письменник не поба-

чав: про бідність, безробіття, величезні податки й побори, голодування, про те, що в Кремлі нові правителі зайняли царські палаци, оточили себе, як і їхні попередники, охоронкою, міліцією, ГПУ й знуцаються над народом і відверто брешуть.

«Брехня, – писав він, – це найбільше досягнення Радянської влади. Брехня від початку і до, напевне, буде до кінця (недалеко вже) Радянської влади... Фабрики робітникам – брехня, земля селянам – брехня, самокритика – брехня, та й усього не перерахуєш, занадто багато часу потрібно».

Це всі тепер зрозуміли, і нікого не переконаєш у зворотному, повірили у запалі гніву народно-го і прийняли за своїх, а виявилися обманутими. Селяни прямо кажуть з приводу колективізації – це повернення кріпосного права... Всі будемо батраками, всі ходитимемо на вічну барщину». А далі – ніби крик душі: «І горе буде брехунам в судний день, в день народного гніву. Але біда не в цьому, а в тому, що із цієї великої, але нещасної держави, нові хижакі колонію нову утворять».

Петро Ліпка радить Максиму Горькому тихцем від усіх і вся згадати дні своєї молодості й подати зі своєї палаци на буржуазному острові Капрі на дно, в народ. «І поштовхайтеся там хоча б місяців 3 як безробітний у радзакладах, – радить він, – ось і дізнається про всі «досягнення». І на завершення додає: «А Ви там у Москві нам тлумачите повсякчас про небесне: «підвищення в людях волі до життя, підвищення ненависті до дійсності, успадковані нами від минулого».

Цей лист був як вибух бомби. І хоч пройшло вже два роки від дати його написання (жовтень 1928 р.), цього було достатньо, щоб заарештувати Петра Ліпка і звинуватити в антирадянській діяльності. Цікавою й красномовною є реакція колишнього генерал-хорунжого на всі звинувачення, і це, певне, найкраще вияскравлює його риси характеру. На допитах він навіть не намагався в чомусь виправдовуватись, не розкаювався, не відступив від своїх слів і не поступився своїми переконаннями.

«Кого ви мали на увазі, коли писали, що з Кремля треба вигнати всіх бар-самодурів марксистського тшибу?» – запитував у нього слідчий. «Під цим я мав на

увазі радянський уряд», – відповідав він.

«Стосовно питання про брехню... Що ви цим хотіли сказати?» – цікавилися в нього. «Я думаю цим сказати, що озлоблені селяни піднімуть повстання і швидко повалять Радянську владу».

І нарешті одне з останніх запитань, яке цікавило слідчих: «Про кого ви казали, коли писали: «охоронкою останнього радзакладу?» «Це я казав про ГПУ», – не криючись, відповідав Ліпка.

Ця фраза у протоколі допиту двічі підкреслена червоним олівцем і біля неї поставлено три знаки оклику. По суті, це вже був вирок. Слідство тривало недовго. По суті, як такого слідства й не було. У тоненькій слідчій справі немає жодних свідчень чи документальних підтверджень «антирадянської діяльності» Петра Ліпка, лише лист Максиму Горькому і протокол допиту звинуваченого, датований 3 лютом 1930 року. А наступного дня Ніжинським окружним відділом ГПУ вже винесено цинічну постанову: «Направити до Судової Трійки при Колегії ГПУ УСРР з клопотанням про застосування до Ліпка вищої міри соціального захисту – розстрілу».

27 лютого 1930 року ця Судова Трійка винесла очікуваний вирок: «Ліпка Петра Івановича розстріляти». Про дату виконання вироку в справі інформації немає. В архівних документах лише зазначається, що це сталося у березні того самого року.

У серпні 1989 року Чернігівською прокуратурою винесено рішення про реабілітацію Петра Ліпка. Цікаво, що у висновку фігурує прізвище «Лінько». Напевне, друкарка зробила помилку. Але передруковувати не стали. Від руки закреслили і вище кульковою ручкою написали: «Ліпка». Про незначних борців за незалежність України у ті, радянські часи, ніхто нічого не знав. Їхні прізвища не були на слуху, не фігурували ні в музейних експозиціях, ні в меморіальних дошках, ні в шкільних підручниках. Але непідкупний час усе розставляє на свої місця...

Олександр СКРИПНИК,
дослідник історії спецслужб,
радник Голови Служби
зовнішньої розвідки України
Джерело: Служба зовнішньої
розвідки України
Сайт «Аргумент», 03.10.2023

Трагічний оптиміст Іван Багряний

Він вважав, що в умовах цензури й утисків в УРСР репрезентувати українську літературу за кордоном мають переміщені українські письменники. У межах їхньої відповідальності не тільки презентація, а й творення нової національної літератури, яка «проковтне і засвоїть» європейську. Сам Багряний дав особистий приклад такого творення: 1950 року написав роман «Сад Гетсиманський», згодом перекладений на англійську, французьку й німецьку. Французький перекладач порівнював твір Багряного з такими текстами, у яких ідеться про боротьбу з тоталітарною системою, як «Тьма опівдні» Артура Кестлера та «Доктор Живаго» Бориса Пастернака. Однак, на відміну від героїв тих творів, Багряний показав людину, яка «чинить опір до кінця і зрештою тріумфує над нелюдською силою, яка хоче її розтрощити».

Багряний без цензури

Його особистий опір почався ще у шкільні роки – як виклик навчальному підходу в Російській імперії. «Першого вірша написав я в десять років у першій класі «Начального училища». Написав українською мовою, як протест проти учителя, що бив мене лінійкою по голові за те, що я не вмів по-російськи. Ба, згодом уже й умів, та не хотів», – згадував письменник про свій літературний дебют. У ті часи Іван мав прізвище Лозов'яга (Багряний – псевдонім).

Рoku 1925 19-літній хлопець опублікував першу книжку «Чорні силуети: П'ять новел» під псевдонімом Іван Полярний. На той час молодий письменник, уродженець Охтирки, здобув професію слюсаря, навчався у художньо-керамічній школі, працював і навіть встиг помандрувати. Попереду мав бути тільки Київ.

Іван Багряний (1906–1963).
Фото: sites.utoronto.ca

Цікаво, що навчання в Київському художньому інституті він так і не закінчив, але набув друзів-колег по перу. Журнали, літературні критики, обговорення, читання – все до його послуг. Багряний приятелював із провідними літераторами-«марсіанами» (членами «Майстерні літературного слова», скорочено МАРС): Борисом Антоненком-Давидовичем, Григорієм Косинкою, Валер'яном Підмогильним, Євгеном Плужником.

Активно писав поезії, поеми, експериментував у драмі. Його твори публікували у престижних тогочасних українських часописах – «Глобус», «Життя і революція» і «Червоний шлях»; він купався в увазі й похвалах критиків. Його поезія – «це щось свіже нове, непідроблене і

шире», – ділився своїми читацькими враженнями критик Григорій Костюк, який тоді вперше побачив ім'я Багряного у пресі. Вірші Багряного спрямовані на творче і критичне осмислення пореволюційної реальності. Проте деякі його книжки цензура не пропустила, а деякі тексти зазнали цензурного доповнення і втручання. Після таких «варварських актів» письменник був «пригнічений і озлоблений».

Попри те, що ситуація виглядала пропашою, Багряний горю стояв за свою вільну творчість. На якийсь час він зник із Києва і поїхав до рідної Охтирки. Там часом у київських та інших книгарнях стався переполох – до них потрапила невеличка книжка – поема «Ave Maria», надрукована 1929 року в нікому не відомому видавництві «САМ». Як виявилося пізніше, Багряний домовився про друк зі знайомими з охтирської друкарні й розіслав її по книгарнях. «Ave Maria» була заборонена й конфіскована. Але кількості примірників встигли продати – цікавість до забороненого плоду зашкалювала.

Відповідь зухвалому поетові не забарилася. 22 січня 1930 року на Всеукраїнському з'їзді комсомольських письменників «Молодняк» його твори назвали «халтурництвом» і «макулатурою». Багряного публічно звинуватили у «протаскуванні в художній творчості ідей, ворожих нашій добі».

Скільки разів можна арештувати Багряного

На початку 1930-х письменник оселився у легендарному будинку «Слово» (у Харкові – Ред.), де жили найвидатніші українські письменники. Жив у «переїзній квартирі» поета Василя Вразливого. Одного надвечір'я Іван вийшов із будинку, і раптом дорогу йому перегородили «два суб'єкти» із карного розшуку. Щоби хоч щось нашкодити на справу, енкавееівці потлумачили поетову літературну фантазію за його життєві переконання. «Дуже настирливо допитувалися, до якого друга це я звертаюся в своїй передмові до «Ave Maria». Я сміявся з них. Так само вперто вимагали сказати, кого я мав на увазі, присвячуючи тему «бунтарям і протестантам». Я сміявся також із цього, як і з уявного друга. Їх злило», – так про свій перший арешт розповів Іван Багряний Григорієві Костюку.

Через кілька місяців марних «вибивань» зізнав «трійка» заслала письменника на три роки на північ Далекого Сходу. «Охотське море. Тайга. Тундра. Звіроловство. Були там поселення давно осілих наших людей з України. Все це, сказати щиро, було мені навіть цікаво. Але згодом охопила мене страшна туга за Україною. Непереможна. Отже, сів я на поїзд і поїхав на захід», – згадував Багряний.

У Томську його перехопили й додали три роки ув'язнення у Бамлазі. Звідти письменник повернувся до Охтирки. Менше ніж через пів року – новий арешт. На календарі – 1938 рік. «Знову слідчий відділ Харківської холодногірської тюрми. Знову безкрая тяганина, спіяння нервів, вимога «признатись» у зв'язках і терористичних намірах», – згадував Іван Багряний. Попри терор, психологічний тиск та фізичні знущання, вирок проти себе літератор не підписав і через пів року його звільнили.

Під час Другої світової війни його мобілізували, але в дорозі ешелон із новобранцями розбомбили. Власний досвід втечі від советів і нацистів письменник описав у романі «Лю-

дина біжить над прірвою» (виданий 1965-го). «При всьому страхітті пережитого, – писав Іван, – все-таки добре, що так склалося. Ми пізнали світ нашої дійсності дуже глибоко, якщо не всебічно».

Згодом Багряний долучився до лав ОУН. У той період він написав свій найвідоміший роман «Тигролови». Переховуючись від гестапо в Карпатах, він розповів про українського чоловіка Григорія Многогірного, який на Далекому Сході втік від більшовицьких людоловів. У 1944 році цей роман отримав першу нагороду на літературному конкурсі Українського видавництва Краків–Львів. У скороченій версії твір вийшов у щомісячнику «Вечірня година» (Краків) з назвою «Звіролови». Але у вирі війни рукопис загубився, і у таборах Ді-Пі письменник відновлював текст із пам'яті: у Німеччині «Тигролови» надрукувало видавництво «Прометей».

Прибічник оптимізму молоді нації

Одразу після війни Багряний активно долучився до організації українських письменників в еміграції Мистецький український рух (МУР). За задумом її ініціатора Юрія Шереха-Шевельова, група мала творити повноцінну українську літературу. Силою таланту й хисту Багряний був серед найважливіших повоєнних письменників.

Для еміграційної публіки він – зірка і символ людської незламності. «Ще молодий і роками, і тим більше – волею й душею» він не втрачав драйву й зачаровував аудиторію своїм виразним читанням «суворих і захоплюючих поезій» зі збірки «Золотий бумеранг». Юрій Шерех-Шевельов стверджував, що за силою поетичного слова темперамент Багряного дорівнює Шевченковому. «Багряний починається там, де він дає волю своєму поетичному темпераментові. А це буває там, де він створює гіперболізовані картини руйни і поразки, або вродисті гімни героїзмові й перемозі. Поет не шукає в них якихось суто національних образів, але дивним робом вони перевертаються з такими гнівно-патосними речами Шевченка, як «Осії. Глава XIV» і з такими піднесеними, як «З Ієремії», – зауважував критик, записуючи Багряного в «неошевенківці».

Сам Багряний також не стояв осторонь запеклих дебатів МУРівців у питанні, якою має бути українська повоєнна література. Він переосмлював спадщину кумира своєї молодости Хвильового та його ідею «психологічної Європи», значення якої для української літератури у повоєнному світі змінювалося. «Щождо Європи, то як орієнтир вона нам зовсім не потрібна. Вона потрібна нам для іншого, не для наслідування, не для того, щоб рости дрібненьких епігонів Гете і Петрарки, а для того, щоб ми її проковтнули (висловлюючись фігуально), засвоїли і пішли собі далі», – писав у статті «Думки про літературу».

Коли українська література в підсоветській Україні стала об'єктом утисків і цензурування, саме на переміщених українських авторів Багряний покладав «глибоке почуття відповідальності». А свою творчість пояснював так: «Я прибічник здорового оптимізму, прибічник творчого оптимізму, героїчного оптимізму – якого хочеться, але оптимізму здорової, молоді ще не вичерпані нації. Я прибічник життєрадісної (навіть в трагедії), самостверджуючої, пробоевої літератури». Це стосува-

Табір Ді-Пі в Аугсбургу, 1947 рік. Акція на підтримку УПА.

Фото: localhistory.org.ua

лося не тільки творчості, а й політичних поглядів і реальних дій.

Проти сталінської пропаганди

За домовленістю між СРСР і країнами-переможницями у Другій світовій війні люди, які на 1939 рік були громадянами радянських республік, після закінчення бойових дій мусли повернутися додому. Тож радянські репатріаційні комісії полювали на українців по таборах Ді-Пі, примусово повертаючи їх «додому». Багряний теж не мав спокою. У 1946 році він видав резонансну брошуру «Чому я не хочу вертатись до СРСР?», де описав власний досвід більшовицького терору. Текст перекладали на інші мови й активно розповсюджували серед альянтів.

У Німеччині енергії Багряного вистачило на те, щоб створити свій партійний осередок – Українську революційно-демократичну партію. «Тільки звитяжні зухвальці в такий похмуру-безвихідний час можуть плянувати щось дійове, творче, масштабне» – так прокоментував це Костюк.

«Колгосп тварин» Джорджа Орвелла у перекладі Ігора Шевченка (пізніше відомий візантолог), видавництво «Прометей» (Новий Ульм), 1947 рік. Фото: day.kyiv.ua

Партія мала свою газету «Українські вісті», яку редагував Багряний, а також видавництво «Прометей». Там, окрім найкращих еміграційних українських класиків, був надрукований український переклад політичної сатири Джорджа Орвелла «Колгосп тварин» з авторською передмовою. Було багато планів на переклади творів, які «послідовно викривали фальшивий радянський міт і висвітлювали справжню природу сталінської рабовласницької системи». Але через таборові умови, а також через те, що ідеї західних інтелектуалів не завжди були сприйняті, плани не втілювалися в життя.

Політична атмосфера в табо-

рах Ді-Пі була напруженою. Багряному та його партії протистояли ОУН (б). Деякі агресивно налаштовані конкуренти перешкоджали розповсюдженню «Українських вістей», ширили чутки, що це «комуністична пропаганда».

У квітневу Великодню ніч 1947 року на його помешкання у Новому Ульмі напав гурт людей: камінням повибивали вікна й намагалися виламати двері. При цьому звучала брутальна лайка із закляком: «Бий москалів, комуністів, советів!» Правління МУРУ різко заступило таку «практику фізичного і духовного більшовизму» деяких «бандерівців», зазначивши, що переслідування Багряного відбувалося саме на політичній основі.

Імперія завдає удару у відповідь

За політичні переконання Багряного переслідували й радянські спецслужби. 12 червня 1956 року його сина Бориса Зосимова змусили звернутися до батька через радіо. Диктор спочатку засудив українську еміграцію останніми лайливими словами; найбільше під прицілом опинилися «самостійники і націоналісти», серед яких «главарь» – Багряний. Потім несподівано перед мікрофоном зазвучав син Багряного. Він сказав, що мав намір публічно зректись «батька-негідника», проте «синівське почуття» взяло гору й він закликає батька «покаятися» і припинити «ганебні наклепи на свою батьківщину і не вводити в оману своїх земляків, які страждають на чужині». Цю історію описав приятель Багряного, літературознавець і мемуарист Дмитро Ниченко-Чуб.

Письменник знайшов коротку відповідь синові, звертаючись до повісті Миколи Гоголя «Тарас Бульба»: «Якщо ти – Остап, то ми з тобою знайдемо спільну мову, а якщо Андрій, то нема чого говорити». Попри позірну спокійну відповідь на комуністичну провокацію, Багряний переживав сильне нервово потрясіння, що дуже погіршило й так підірване сталінськими таборами та засланнями здоров'я.

Того ж року Багряний видав ще одну брошуру, не менш гостру: «Феєрверк «колективної» демагогії (слово по доповіді Хрущова)». У ній письменник розвінчував цинічні заяви Микити Хрущова про нібито зміни у СРСР: він назвав їх брехнею і замилюванням очей. Доповідь Хрущова, наголосував Багряний, не говорить нічого про відповідальність за скоєні злочини й навіть більше – хоче поховати відповідальність разом з учорашнім «вождем і учителем» Сталінін.

Трагічний оптиміст Іван Багрянний

9 Письменник без країни, але з країною

У підрадянській Україні про романи Багрянного практично нічого не знали. Тим часом їх добре сприйняли його сучасники, а також іноземні критики. Можливо, успіх був у тому, що Багрянний розказував про пережитий сталінський терор із позиції вцілілого.

Роман «Сад Гетсиманський» (Новий Ульм, 1950) – це перший текст в українській літературі, який докладно змалював «смутну і трагічну для українського народу добу терору кривавого сталінського сатрапа Єжова», наголошував Костюк. Він написав і про подібність твору Багрянного до романів Артура Кестлера «Тьма опівдні» і Віктора Сержа «Справа Тулаєва».

Схожість роману Багрянного до Кестлерового помітив також польський поет і критик Юзеф Лободовський: «Багрянний описав таку страшну дійсність, про яку Кестлерові навіть і не снилося. А все ж таки «Тьма опівдні» є книжкою понурою і гнітючою, натомість «Сад Гетсиманський» – не біймося цього банального вислову – з почуттям духового підсилення. Що страшніші речі діються у книжці, то більшу віру викликано в читача».

Анатолій Білоцерківський, Іван Багрянний, 1959 рік. Фото: day.kyiv.ua

Романи Багрянного багато перекладали на інші мови. Таким чином про українську культуру дізнавалися у світі. Перекладач «Саду Гетсиманського» на французьку Григорій Алексинський поставив роман Багрянного серед світових текстів, які представляють боротьбу героя із тоталітарною системою, зокрема Артура Кестлера («Тьма опівдні») та Бориса Пастернака («Доктор Живаго»). Однак у цій компанії, зауважував перекладач, герой Багрянного суттєво відрізняється: «Іхніх [Кестлера і Пастернака] героїв розчавлює тоталітарний Молох, а в героя Багрянного, сина робітника, людська особистість чинить опір до кінця і зрештою triumфує над нелюдською силою, яка хоче її розтрощити».

Року 1963 було розпочато процес щодо висунення Багрянного на Нобелівську премію, але через те, що письменник помер того самого року, процес зупинили.

На відміну від більшості інших українських письменників, Багрянний не виїхав з Німеччини до Америки, Канади чи Австралії, оскільки віддавна хворів на туберкульоз. До України не повернувся. Похований у Новому Ульмі. Короткий напис на надгробку німецькою коротко інформус: «Іван Багрянний – український письменник».

Багато це чи мало в час, коли України не існувало на карті світу, але яка беззаперечно існувала для Багрянного та інших «вічних бунтарів», які попри все вірили й боролися за неї?

Ольга ПОЛЮХОВИЧ,
кандидатка філологічних наук,
доцентка, літературознавиця
Сайт «Локальна історія»,
05.10.2023

Дипломат Володимир Василенко відійшов у вічність

9 жовтня помер Володимир Василенко, один із авторів Декларації про державний суверенітет України.

Володимир Василенко народився в Києві 16 січня 1937-го року. Вищу освіту отримав у Київському університеті ім. Шевченка, юридичний факультет якого закінчив у 1959-му році, а аспірантуру за спеціальністю «міжнародне право» – в 1964-му році.

Із 1972-го по 1992-й рік Володимир Василенко працював у Міністерстві закордонних справ України в якості наукового консультанта з правових питань.

У 1990-му році саме Володимир Василенко пред-

ставив найперший проєкт Декларації про державний суверенітет України і надалі продовжив працювати над створенням остаточного варіанту Декларації, ухваленій Верховною Радою 16 липня 1990 року. Крім того, в кінці 80-х років Володимир Ва-

силенко працював над створенням юридичного фундаменту української економічної незалежності.

«Упродовж понад 30 років завдяки його зусиллям написані тексти найважливіших законодавчих актів – від першого варіанта Декларації про державний суверенітет 1990 року до закону про державну мову 2019. в групі розробників якого я мав честь працювати під керівництвом Володимира Андрійовича», написав журналіст та юрист Тарас Шамайда.

У 1992-му році Володимир Василенко зайнявся дипломатією, обійнявши посаду посла в країнах «Бені-

люкс», а також виступав у якості представника України в НАТО і ЄС.

Із 1998-го по 2002-й рік Василенко був послом України у Великій Британії та Ірландії. У 2001-му році Генасамблея ООН включила Володимира Василенка до складу міжнародного трибуналу по Югославії. У цьому трибуналі Василенко працював аж до 2005-го року.

Із 2006-го по 2010-й рік Володимир Василенко представляв Україну в раді ООН з прав людини.

Також Володимир Василенко мав стосунок до визнання Голодомору – геноцидом.

Пам'яті директорки Бібліотеки Симона Петлюри в Парижі Ярослави Йосипишин

У Франції на 80 році життя відійшла у вічність директорка Української Бібліотеки імені Симона Петлюри в Парижі.

Ярослава Йосипишин народилася 1943 року в Парижі. Її батьки – українські політичні емігранти. Батько Петро Йосипишин був старшиною запорозької дивізії Армії УНР, соратником Симона Петлюри.

Ярослава Йосипович закінчила Педагогічну школу в Парижі та Університет Париж-І Пантеон-Сорбонна. В університеті спеціалізувалася на кафедрі міжнародних відносин. У 1981 році захистила докторську дисертацію за темою «Західноукраїнські землі між двома світовими

війнами в міжнародних відносинах».

Працювала у Франції професором історії/географії у коледжі та лицей. Викладала в Українському Вільному Університеті в Мюнхені,

професор-гість у Сорбонні. В 1990-х рр. викладала курси «Французька мова» і «Французька цивілізація» студентам Київського державного інституту іноземних мов.

Впродовж багатьох років досліджувала кельтську проблематику, пов'язуючи її з Україною. Була членкинею Наукового Товариства імені Шевченка в Західній Європі.

З 1998 року Ярослава Йосипишин була директоркою «Української Бібліотеки імені Симона Петлюри».

«Більшість свого життя вона присвятила збереженню бібліотеки, якою опікувався ще батько. Її зусиллями збережено тисячі безцінних видань. Багато із яких немає більше ніде. Яросла-

ва вважала, що бібліотеку не потрібно перевозити в Україну, бо вона має робити свою справу в Парижі. Допомогати французьким науковцям досліджувати Україну.

Складно оцінити скільки своєю громадянською волонтерською працею Ярослава «зэкономила» коштів для бюджету України. Десятиліттями зберігаючи і примножуючи колекції, які в нормальних країнах мають першорядну державну підтримку. Сподіваюсь, що її сумлінна праця буде оцінена українцями. І бібліотека імені Петлюри в Парижі буде збережена та стане важливим культурно-науковим центром України в Європейському Союзі», написав історик Юрій Юзич.

У Києві реставрують фрески бойчуків 1920 – 1930-х років

У Національній академії образотворчого мистецтва і архітектури у Києві студенти розпочали реставрувати розписи з майстерні бойчуків.

Перші задокументовані фрескові розписи школи бойчуків датовані 1924 роком, загалом там можна знайти фрески 1924 – 1932 років. Кілька вцілілих фрагментів знайшли в аудиторії № 250 та в літографській майстерні.

У 1970-х в Київському художньому інституті зайнялась пожежа. Пошкодилися верхній шар фарби та тиньку на стінах аудиторії – і проявилися роботи бойчуків. Кафедра реставрації хотіла відкрити фрески, законсервувати їх, але не дозволив тодішній режим СРСР – стінописи забілили.

За часів перебудови, у 1980-х, інтерес до різних заборонених раніше художніх течій поновився. Фрагменти розписів, які сьогодні реставрують у НАОМА, відкрили академік Михайло Криволапов, завідувач кафедри реставрації Анатолій Беляй, викладач Юрій Коренюк та тодішні студенти.

Реставрацію (відкриття) здійснюють студенти 3–5 курсу, які навчаються на реставраторів живопису. Ця робота – частина їхньої навчальної практики.

Бойчукізм – це школа українського мистецтва у 1910 – 1930-х роках; синтез українського фольклорного образотворчого мистецтва і церковного мистецтва Візантії. У 1917 році заснували Українську державну академію мистецтв, у якій діяла школа монументалізму.

Засновник школи – Михайло Бойчук. Майбутній митець малював з дитинства. Його підтримало Наукове товариство ім. Т. Шевченка, їхнім коштом і митрополита Андрея Шептицького Бойчук навчався у Віденській академії мистецтв, потім – у Леона Вичульовського в Краківській. Потім митець навчався в Мюнхені, згодом кілька років жив у Парижі – там же прийшов до ідеї творити як монументаліст. Заснував школу бойчуків. Наприкінці 1925-го в Києві заснували Асоціацію революційного мистецтва України (АРМУ), яка об'єднувала бойчуків.

У 1926 – 1 927 роках Бойчук із дружиною Софією Налепиською-Бойчук та учнями Іваном Падалкою та Василем Седляром поїхали до Європи з мистецькою ціллю. Це стало одним із приводів звинуватити митців у «шпигунстві» та «контрреволюційній діяльності». У 1937 році усіх чотирьох стратили НКВС.

Оцифрували творчий архів Василя Стуса

В Україні оцифрували творчий архів письменника та дисидента Василя Стуса – це 26 тисяч сканів.

Цю роботу вдалося виконати завдяки гранту від SDK («Староміський дім культури») та уряду міста Варшави.

Син письменника Дмитро зазначає, що після початку повномасштабного вторгнення бібліотека поета опинилася в одній із «сірих» зон Київської області, а тому «залишалося лише молитися, аби пожежі й вибухи мінімально пошкодили будівлю, де архів поета зберігався останні півтора десятиліття».

Однак до 10 березня 2022 року вдалося евакуювати до Києва найцінніше з архіву, а будівля бібліотеки не зазнала суттєвих руйнувань.

У грудні на сайті «Стус.Центр» може запрацювати рубрика «Архів». Вона полегшить доступ для всіх охочих до унікальних матеріалів письменника.

Разом із цим SDK працює над перекладом книжки «Час творчості» польською мовою. Її мають опублікувати у грудні 2023 року

Археологи знайшли під Вишгородом ливарний цех часів Київської Русі

«Найцікавішим археологічним об'єктом виявилася виробничий споруда, пов'язана з обробкою металів. Про таке призначення свідчать численні знахідки ливарницьких тиглів, металургійних шлаків та інших відходів виробництва, абразивного каменя для заточки голок, шил або рибальських гачків», розповідають у Вишгородському історико-культурному заповіднику.

Результати розкопок є черговим підтвердженням активного життя і торгівлі регіону за часів Київської Русі:

«З заповнення споруди походить значна кількість цінних індивідуальних знахідок XI ст.; бронзові накладки на ремінь і кінську зброю, два залізних ключі, кілька ножів, рибальський гачок, пряслице».

33 роки Революції на граніті

Як студенти перетворили площу Жовтневої революції на Майдан Незалежності

2 жовтня виповнилось 33 роки з початку студентської акції протесту, яка згодом отримала назву Революція на граніті. Про події тих днів, на жаль, знає не так багато українців. Хоча вони мали колосальний вплив на подальшу історію нашої держави.

Цього дня 1990 року у центрі Києва на тодішній площі Жовтневої революції з'явилося кілька наметів. Група студентів висунула вимоги до влади УРСР і оголосила безстрокове голосування.

Чому почалася акція протесту?

У 1990 році криза у відносинах між державами-членами СРСР досягла свого піку. Підтримувати ілюзію «щасливого життя» в умовах, коли на кожного громадянина є по танку, але немає туалетного паперу, ставало все важче.

Голова компартії Михайло Горбачов після свого приходу до влади у 1985 році почав грати у ліберала і послабив тиск на політичних опонентів. Своїми поступками від розраховував змінити владу Москви, а «союз» перетворити на конфедерацію.

У цей час в Україні почали виникати організації національно-демократичного спрямування. Найпопулярнішими з них були Народний рух України, Українська Гельсінська спілка, Українська студентська спілка, Студентське братство, СНУМ (зараз СУМ).

На початку 90-го в Україні почали все гучніше лунає голоси проти підписання нового союзного договору. Після чергових виборів до Верховної ради УРСР, комуністи отримали 239 місць, а демократи-опозиціонери отримали лише 126 мандатів. Щоб зламати комуністичну систему цього виявилось надто мало, тож активна українська виступила з протестом.

Студенти з усієї країни оголосили голодування, висунувши низку вимог тодішньому керівництву ще радянської України.

Організаторами акції виступили Українська студентська спілка, яку тоді очолював Олександр Додік, та голова Студентського братства Львова Маркіян Іващишин. Третім співголовою акції, від студентства сходу України, був Олег Барков, керівник УСС Дніпродзержинська.

Учасники акції протесту згадують, що ідея вчинити такий акт громадянського спротиву обговорювалася кілька місяців. Спочатку про це говорили на святкуванні п'ятсотріччя Запорозької Січі влітку 1990 року, а згодом почали активно обговорювати у Львові.

Підготовка відбувалася в умовах суворой конспірації. Львів'яни, які 2 жовтня прибували до столиці, збиралися невеликими групами й купували не більше п'яти квитків за раз, аби не викликати підозри. Кожен з них мав чіткий маршрут від вокзалу до центру Києва.

Голодування як форму протесту українські активісти вирішили обрати після того, як у 1989 році у Чехії група болгарських студентів оголосила голодування, виступаючи проти президента країни.

«За декілька тижнів ходили тут, по Майдану, придумували, як будуть кріпитися тут намети, як вони ставитимуться. Ми заздале-

гідь замовляли кілки, які мали тут встромлятися і за які мали кріпитися намети», згадує Павло Розенко, учасник Революції на граніті.

Правоохоронці спочатку не наважились розігнати демонстрантів, а згодом Київська міська рада дала дозвіл на проведення масових акцій в центрі міста.

Що вимагали студенти?

Активісти чітко сформулювали список своїх вимог:

дострокове припинення повноваження Верховної ради України та призначення нових виборів на багатопартійній основі восени 1991 року;

відставка голови Ради міністрів України Віталія Масола; прийняття закону про націоналізацію майна КПУ та ЛКСМУ; недопущення підписання нового Союзного договору;

повернення в Україну солдатів, які проходять строкову службу за межами держави, і забезпечення проходження служби на території республіки юнакам подальших призовів.

«З перших днів навколо наметового містечка упродовж дня збиралися тисячі киян», каже Павло Розенко, учасник

Дмитрові Лиховію на момент протесту було 16 років. Тодішній десятикласник не голодував на площі, але не пропускав акції, які проводили в Києві учасники протесту.

«Коли студенти майже всіх навчальних закладів, коли учні старших класів шкіл, зі мною в тому числі, ходили величезними колонами по Києву, вимагали і повторювали ті вимоги, що були на Революції на граніті, і вони влаштували так звані окупаційні страйки. Займали територію університету, аудиторії, до них приєднувалися студенти КНУ, долучалися до вимог, до акції», каже Дмитро Лиховій, учасник Революції на граніті.

Студентів на площі підтримували своїми піснями музиканти. Там виступали Марія Бурмака, гурти «Мертвий півень» та «Рутенія». Едуард Драч, чий ім'я стало відомим після першого фестивалю «Червона Рута», пізніше написав про ці події пісню. «Це ж твої сини, наче дзвони на площі, дзвонять у граніт, наче в серце твоє. Це ж твоїх синів дощ і вітер полоще, кращі з тих, що є, найкращі з тих, що є», йдеться у пісні.

Від Площі Жовтневої Революції – до Майдану Незалежності

Наметове містечко мало чітку організацію. Крім самих голодувальників, які вдягнули білі пов'язки, тут була організована група допомоги та охорона наметового містечка, окремо були намети для прес-групи та медиків.

Через кілька днів до наметового містечка прибули студенти зі всієї України – з Івано-Франківська, Сум, Рівного, Полтави, Дрогобича, Вінниці, Тернополя, біль-

шало й киян. Голодувало вже 151 особа, 131 забезпечували обслуговування.

«Зверніть увагу: студенти – учасники «Революції на граніті» почали декомунізації ще до проголошення Незалежності України. Та й назва Майдан Незалежності – наша, бо розгортали табір ми на площі Жовтневої революції (так її ми називати не хотіли, хоча жартували, що в українській історії Жовтнева революція – це про нас, про нашу гранітну), але наша версія Майдан Незалежності прижилася і пережила багатьох з нас», згадує одна із учасниць голодування, вдова легендарної програми «Територія А» Анжеліка Рудницька.

5 жовтня до студентів прийшов Леонід Кравчук. Він провів переговори з Додіком та Іващишином, та досягнути якоїсь домовленості сторонам не вдалося. Однак важливим стало те, що цю зустріч транслювали по телебаченню, тож вся країна змогла дізнатися про мирний протест студентів і української інтелігенції.

15 жовтня відбувся переломний момент. Біля Верховної Ради зібрався багатотисячний мітинг, за деякими даними, там було близько 100 тисяч людей – робітників, студентів, простих людей. Протестувальники прорвали міліцейський кордон біля Верховної Ради та організували на площі перед нею ще одне наметове містечко. Також захопили, зокрема, червоний корпус Київського університету.

Наступного дня, 16 жовтня, було утворено ще одне наметове містечко – біля будівлі парламенту. До студентів почали приєднуватися робітники київських підприємств та організацій.

Протестні акції почали поширюватися в інших містах України. У Львові страйкувати почали викладачі, а викладачі Львівського медичного університету теж почали голодувати. В кількох містах з'явилися нові наметові містечка.

Під тиском вулиці влада почала здавати позиції. Була створена погоджувальна комісія парламенту, яка провела переговори з лідерами протестувальників.

17 жовтня Верховна Рада ухвалила постанову «Про розгляд вимог студентів, які проводять голодування в м. Києві з 2 жовтня 1990 року», якою формально було прийнято умови протестувальників, щоправда, у пом'якшеному вигляді.

Віталій Масола відправили у відставку, інші вимоги пообіцяли виконати «по змозі».

Попри обіцянку не привертати до кримінальної відповідальності учасників протестів, було порушено кримінальні справи. Зокрема Олександр Додік кинув у Лук'янівське СІЗО, однак згодом звільнили під тиском громадськості.

Понад два тижні протестів, 16 днів голодування...

Революція на граніті увійшла в українську історію як приклад успішного спротиву радянській системі. І передвісниця явища, яке всі називають одним словом – «Майдан».

«Ми прийшли на майдан дітьми. Тепер з дітьми ходимо на майдани. Ми виростили на цих майданах. Діти виростили на майданах. Бо шлях до себе довгий», влучно підмітила Анжеліка Рудницька.

Джерело: 5 канал

Автори фото:

Студентське братство, Видавництво «Смолоскип», Анжеліка Рудницька. Сайт «Аргумент», 03.10.2023

20 жовтня
1924 – у Харкові відкрита перша в Україні радіостанція.
1929 – ЦК ВКП (б) офіційно проголосив суцільну колективізацію.
21 жовтня
1947 – почалося масове вивезення українців до Сибіру, операція «Захід». Протягом доби виселили 26 644 родини, загалом 76 192 осіб: 18 866 чоловіків, 35 152 жінки і 22 174 дитини.
1950 – Китайська армія захопила Тибет.
1993 – на Всеукраїнському Православному Соборі Володимир Романюк обраний Патріархом Київським і всієї Руси-України.
Народився: 1672 – Пилип Орлик, гетьман України у вигнанні в 1710 – 1742 роках.
Помер: 1964 – Григорій Верьовка, український композитор і хоровий диригент.
22 жовтня
Народилися: 1811 – Ференц Ліст, угорський композитор, піаніст; 1870 – Іван Бунін, російський письменник, лауреат Нобелівської премії з літератури 1933 року; 1935 – Борис Олійник, український поет і громадський діяч; 1943 – Катрін Денюв, французька актриса.
Помер: 1835 – Устим Кармалюк, керівник повстанського руху на Поділлі.
23 жовтня
1956 – в Угорщині почалося антирадянське повстання.
Помер: 1937 – Михайль Семенко, український поет, загинув у засланні на Соловцьких островах.
24 жовтня
1857 – у Шеффілді (Англія) заснований перший футбольний клуб.
25 жовтня
Народилися: 1825 – Йоганн Штраус-син, австрійський композитор, король вальсу. 1881 – Пабло Пікассо, іспанський художник.
Помер: 2008 – Муслім Магомаєв, радянський співак.
26 жовтня
1492 – був винайдений олівець із грифелем.
1863 – у Женеві утворений Міжнародний Червоний Хрест.
1900 – у Нью-Йорку відкрили першу лінію метрополітену
27 жовтня
Народився: 1782 – Нікколо Паганіні, італійський композитор і скрипаль.
28 жовтня
1636 – заснований Гарвардський університет (штат Массачусетс), найстаріший вуз США.
1886 – офіційне відкриття Статуї Свободи в Нью-Йорку.
29 жовтня
1945 – у Нью-Йорку, через 57 років після отримання патенту, в продаж надійшли кулькові ручки.
30 жовтня
Померли: 1910 – Анрі Жан Дюнан, ініціатор створення Міжнародного товариства Червоний Хрест, перший лауреат Нобелівської премії миру; 1947 – Юрій Клен, український поет, перекладач.
31 жовтня
1888 – шотландський винахідник Джон Бойд Данлоп запатентував пневматичні шини для велосипеда.
Померли: 1984 – прем'єр-міністр Індії Індіра Ганді вбита своїми охоронцями-сикхами; 1993 – Федеріко Фелліні, італійський сценарист і кінорежисер, зняв фільми «Дорога», «Ночі Кабірії», «8 1/2».
1 листопада
Помер: 1955 – Дейл Карнегі, американський педагог, психолог, автор знаменитої книги «Як здобувати друзів і впливати на людей».
2 листопада
Помер: 1950 – Бернард Шоу, британський письменник, Нобелівський лауреат 1925 року.

Чернігівський літературно-меморіальний музей-заповідник Михайла Коцюбинського

Михайло Жук: митець, який створив себе сам

«І пензлем, і пером»: у музеї відкрилася нова виставка

До 140-річчя від дня народження Михайла Жука в музеї відбулося відкриття виставки «І пензлем, і пером». У виставковій залі представлено дуже багато фондів матеріалів – фотокопії робіт Михайла Жука, низка портретів відомих особистостей, рукописи, ілюстрації, які свого часу залишив для нащадків Михайло Жук. Також є фоторепродукція картини «Лілеї» (1918), надана Чернігівським художнім музеєм ім. Галагана.

Михайло Жук. Хто він? Художник чи поет? Чого в його творчості більше – літератури чи малярства? Це митець, який створив себе сам!

Стіни виставкової зали говорять за нього – такі художник! Але ж це лише маленька часточка його спадщини. А скільки літературної спадщини ще є! Адже перша чверть ХХ століття у житті Жука була найяскравішою, найпліднішою, найцікавішою! Його літературні твори друкували найповажніші тогочасні журнали, у нього виходили окремі збірки поезії і прози, казок. Він був чи не найпершим книжковим ілюстратором, і не лише своїх книг. Обкладинку до повісті «Тіні забутих предків» Коцюбинський замовив Жуку.

Життя його було дуже непростим – син робітника, ще й засудженого за участь у революційному гуртку, здобув блискучу освіту у Київській школі М. Мурашка, згодом у Краківській академії мистецтв. Тривалий час жив у провінційному Чернігові, але товаришував з Коцюбинським, Вороним, Шрагом, навчав Тичину і Казку. Брав найактивнішу участь у створенні Української академії мистецтв разом з найкращими тодішніми митцями – Бурачком, Бойчуком, Кричевським та ін, був там професором. Певно, це був час найвищого злету, а потім нужденне існування, неможливість заробити на шмат хліба, відсутність елементарніших умов для творчої праці – і глибоке розчарування.

Його порятувала Одеса, прийнявши з родиною, забезпечила викладацькою роботою у художньому інституті. Зовні ніби все добре, але поступово художник перестає бути митцем, залишається лише вчителем. Студенти його любили.

У житті Жука був і арешт, і вимушена міграція, і життя в окупації, де теж кожен день міг стати останнім. Але вірність мистецтву проніс через все життя.

Михайло Жук. Портрети доньок Коцюбинського – Оксани та Ірини. 1905 р.

Під час відкриття виставки гостей порадували своїм виконанням поезій та музичних композицій викладачі та студенти кафедри мистецьких дисциплін, факультету дошкільної, початкової освіти і мистецтв Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Виставку «І пензлем, і пером» можна відвідати щодня. З понеділка по п'ятницю – від 9:00 до 17:00, у суботу та неділю – від 10:00 до 17:00.

Вартість вхідних квитків становить: для дорослого – 30 грн; для дитини – 20 грн. Вартість екскурсійного обслуговування – 100 грн (за бажанням).

Довідки за телефонами: (093) 002-42-96, (097) 465-70-91.

Чернігів у житті і творчості митця

Древній Чернігів майже на два десятиліття став рідним для вихованця Краківської академії красних мистецтв Михайла Івановича Жука. Тут він із 1905 року викладав малювання у кількох навчальних закладах, брав активну участь у літературних суботах Михайла Коцюбинського і роботі українського патріотичного товариства «Просвіта». Михайло Жук майстерно ілюстрував збірки творів старшого товариша, створив низку його портретів. Серед них вважається найкращим і найвідомішим портрет Михайла Коцюбинського, написаний пастеллю 1907 року.

Як згадувала Ірина Михайлівна Коцюбинська, у «Просвіті» відбулася доленосна зустріч Михайла Жука із його майбутньою дружиною, викладачкою руко-

ділля Анастасією Павловською. Вона стала Музою митця і матір'ю двох їхніх синів. Світлий образ коханої жінки Михайла Івановича оживає на численних фотознімках і обкладинках

його поетичних збірок.

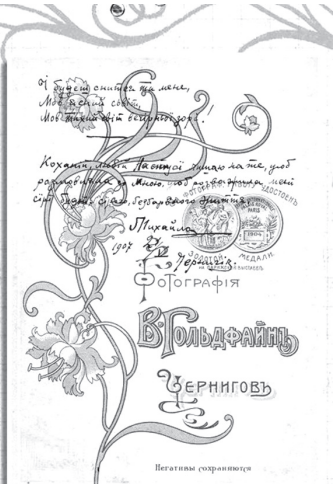
Натхненним і щасливим зафіксував Михайло Жука на світлині 1907 року відомий далеко за межами Чернігова фотограф Володимир Гольдфайн. Сам портретований залишив на звороті фотознімка промовистий дарчий напис: «Коханій, любий Натусі лишаю на те, щоб розмовляла зо мною, щоб розважала мені сірі будні...»

Берегиня родини Грушевських

В автобіографії Михайла Сергійовича Грушевського, датованій травнем 1906 року, читаємо: «Оженив ся я 1896 р. з Марією Вояковською, львівською учителькою, яка була вірним і тямуцим товаришем мині в мойй діяльності, а 1900 р родила ся нам донька Катерина...».

Непроста доля судилася активній громадській і просвітняцькій діячці Марії Сильвестрівні Грушевській, але вона завжди була надійною моральною опорою чоловіка. Починаючи з 1906 року, Катерина з матір'ю проживали в Києві. Самому ж Михайлові Сергійовичу царський уряд закрив дорогу туди. Аж до 1914-го вчений змушений був ділити себе між Львовом і Києвом, користуючись відпустками і святами, щоб жити з сім'єю.

Місцем спільного літнього відпочинку родини Грушевських стало мальовниче гуцульське село Криворівня. Влітку 1909 року туди завітав чернігівець Михайло Жук. Художник чотири тижні пробув у Вишніці, де мешкав Денис Лукіянович, а потім вирушив пішки до Криворівні

горами з провідником-гуцулом. Був Михайло Іванович на «Писанім камені», де за старими легендами колись мав перебувати Олекса Довбуш.

Художника дуже тепло приймали у Криворівні, де він працював над портретом Кулюсі Грушевської (так її звали рідні). У листі до Михайла Коцюбинського від 31 серпня 1909 року Жук писав: «Згадав про поезію, то хочу з Вами поділитися. Великим прихильником моєї музи є Марія Сильвестрівна і маленька Катруся, яка знає мої вірші напам'ять. Навіть тепер – пані Грушевська поробила деякі заходи про те, щоб видавничка спілка видала маленький збірничок... «Дорога» - знаєте ті віршики, де є Вітер і Вогонь – прийнята до друку і мені прибирав Михайло Сергійович, що не розбіє їх, а замінить разом».

У Спасо-Преображенському соборі була російська імперська символіка

Цей собор є одним з найдавніших храмів Русі. Він розташований в історичному середовищі Чернігова, на Валі, у центрі колишнього дитинця. Будівництво собору було розпочато приблизно у 1033–1034 роках за розпорядженням першого відомого за літописами чернігівського князя Мстислава Володимировича. Вперше літописи згадують про «церкву святого Спаса» у 1036 році, коли князь Мстислав раптово помирає. На цей час стіни собору височіли на рівні близько 4-х метрів. Храм був добудований при наступному чернігівському князеві Святославі Ярославичі.

Спасо-Преображенський собор входить до складу Національного архітектурно-історичного заповідника «Чернігів стародавній» і до останнього часу був храмом Української православної церкви Московського патріархату. Іншими словами, він є державною власністю, яку використовувала як діючий храм згадана вище церква.

У цьому чернігівському храмі священниками УПЦ МП для віруючих була представлена ікона Ніколая II, останнього імператора Російської імперії, та його сім'ї. На початку жовтня розпочала роботу комісія Міністерства культури та інформаційної політики України з приймання-передачі державного майна Національного архітектурно-історичного заповідника «Чернігів стародавній». Після зауваження науковців священники Спасо-Преображенського собору демонтували згадану ікону і вивезли її із українського храму.

Нагадаємо, у серпні 2000 року Архи-

рейський собор Російської православної церкви ухвалив рішення про канонізацію Ніколая Кривавого (саме кривавим він увійшов в історію, таким його сприймав народ у той час).

Ніколай II був останнім російським імператором (1894 – 1917), проводив російську імперську політику (російську колоніальну політику) – систему заходів, що здійснювалися органами управління, збройними формуваннями, політичними партіями, недержавними організаціями, установами, підприємствами, групами, окремими підданими Російської імперії, спрямовану на підкорення, експлуатацію, асиміляцію Українського народу.

Відповідно пункту 1 частини 1 статті 2 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімів» від 21 березня 2023 р. № 3005-IX наявність у Спасо-Преображенському соборі в Чернігові, тобто в публічному просторі, ікони Ніколая II та його сім'ї – пропаганда російської імперської політики, публічне заперечення злочинів (репресивних заходів) проти Українського народу.

Згідно пункту 1 статті 5 згаданого вище Закону виготовлення, поширення, а також публічне використання символіки російської імперської політики в Україні забороняються.

Сергій БУТКО,
представник Українського інституту національної пам'яті в Чернігівській області

Новий номер журналу «Сіверянський літопис»

Вийшов новий номер цього журналу, який вже третє десятиліття виходить у Чернігові. Шеф-редактор – відомий чернігівський історик і журналіст Сергій Павленко.

Зміст журналу за рубриками.

Углиб віків

Черненко О. Чернігівський зв'яз з Борисоглибського собору.

Ліхтей І. Політичні віражі: відносини чеського володаря Вацлава II з німецьким королем Адольфом Нассау (1292 – 1298).

Павленко С. Спроба Б. Шереметєва стати гетьманом (1700–1701 рр.).

Історія міст і сіл

Пилипенко О. Участь земств та сільськогосподарських товариств Наддніпрянської України в організації зовнішньої торгівлі аграрною продукцією наприкінці XIX – на початку XX ст.

Церковна старовина

Шуміло В. Повсякденність буття Єлещького та Троїцько-Іллінського монастирів під час першої, другої та третьої хвилі червоного терору в Чернігові та Україні.

Миколайко Т. Доля Троїцького монастиря за часів радянської влади в 20-ті роки ХХ ст.

Федчук О. Священник Олексій Пелипенко як «апокаліпсис» неонуїні на Волині.

Новою документів

Мицик Ю., Тарасенко І. Із нових документів до історії Сіверщини XVII–XVIII ст. (частина 26).

Мешковой М., Павленко С. Лист шведського канцлера Карла Піпера до польського короля Станіслава Лещинського про І. Мазепу від 21 вересня 1705 р.

Розвідки

Шара Л. Єврейська спільнота в умовах модерного світу: роздуми на шпальтах «Єврейського обозрения» (1884 р.).

Чистяков В., Ячменіхін К. Історіографія секуляризації церковно-монастирських маєтностей 1786 р. в українських наративних монографіях з історії

Церкви (кінець ХХ – початок ХХІ ст.).

Літературознавчі студії

Петрушко Л. «Да не зайдець солнце въ гнѣе вашем...»: візія гніву в Києво-Печерському патеріку.

Петренко-Цеунова О. Театральна культура Києва епохи Бароко як засіб національного самовираження та втілення колоніального становища.

Новик О. Художня інтерпретація мотіву правди у творах Семена Климовського.

Шуміло С., Спанезі М. Новіша історія України у віршах та перекладах. Роздуми над збіркою поезій: Poeti d'Ucraina a cura di Alessandro Achilli e Yaryna Grusha Possamai. Milano: Mondadori, 2022.

Дослідницькі нотатки

Солонська Н. Бібліотека Київського Софійського собору XI століття в його історії: контекст Софієзнавства.

Рецензії. Огляди. Анотації

Рижова О. За покликом предків: Збірник матеріалів П'ятих Самоквасівських читань, присвячених пам'яті В. П. Коваленка. Чернігів: SCRIPTORIUM, 2019.

Гордієнко Д. Сергій Плохий. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Пер. з англ. Романа Ключка. – Переробл. і доп. вид. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2023.

Гейда О. Нове монографічне дослідження історії чернігівської єпархії. Тарасенко О.Ф. Чернігівська єпархія у XIX – на початку ХХ ст. Чернігів: Десна Поліграф, 2022.

Листи до редакції

Студьонова Л. Деякі примітки до рецензії С.О. Павленка на книгу В.М. Полковця «Спогади».

Некрологи

Пам'яті Юрія Олександровича Коваленка (1966 – 2023).

На сайті журналу можна ознайомитися з його електронною версією. Адреса: http://siver-litopis.cn.ua/.../Siver_litopis_04_2023.pdf

Батурин — гетьманська столиця

Постать гетьмана Пилипа Орлика: вшанування пам'яті

Портрет гетьмана Пилипа Орлика. Худ. Наталя Павлусенко. 2021 рік. Із фондової колекції Національного заповідника «Гетьманська столиця».

Пилип Орлик – гетьман України, провісник незалежної та демократичної держави, упорядник першої української Конституції. Він понад 30 років гетьманував в еміграції, гідно представляв питання козацької нації на європейській арені. Його тернистий шлях пролягав через сучасну Молдову, Швецію, Польщу, Грецію, Румунію. Це була довга і затьмана боротьба українського гетьмана проти московських агресорів. Тривалий час цей період історії замовчували, а Пилипа Орлика вважали зрадником.

Час розставив усе на свої місця. У роки незалежної України ми почали відкрито говорити про українських героїв, повертати їх імена із забуття. Велика заслуга у цьому президента України Віктора Ющенка (2005 – 2010 рр.). Саме за його указом, у рамках заходів із відзначення 295-ї та підготовки до відзначення 300-ї річниці прийняття Конституції Пилипа Орлика, в населених пунктах України та закордонних містах, пов'язаних із життям та діяльністю гетьмана, ушанували його пам'ять, встановлювали та відкривали пам'ятники, проводили наукові конференції та круглі столи.

Пам'ятники гетьману та пам'ятні знаки першій українській Конституції встановлено у с. Косути (Білорусь, 2006 р.), м. Батурин (2009 р.), м. Бендери (Молдова, 2010 р.), м. Київ (2011 р.), с. Орлик на Полтавщині (2011 р.), м. Крістіанстад (Швеція, 2011 р.) та м. Івано-Франківськ (2012 р.).

Національний банк України випустив дві срібні монети, присвячені Пилипу Орлику (2002 р.) та створений ним Конституції (2010 р.). «Укрпошта» випустила марки на честь Пилипа Орлика (1997 р.) та його Конституції (2010 р.).

У 2007 р. народні депутати України і представники української діаспори у США заснували Міжнародну премію імені Пилипа Орлика, яку щорічно вручають у Києві видатним українським та закордонним правникам. Нині цю премію вручає Міжнародний благодійний фонд імені народного героя Марка Паславського. Серед лауреатів – президенти України Віктор Ющенко та Петро Порошенко, президент Польщі Анджей Дуда, президент Литви Даля Грібаускайте, посол США в Україні Вільям Міллер, громадські та політичні діячі, Мустафа Джемільєв, Сергій Головатий, Георгій Гонгадзе, Леонід Каденюк тощо.

Ім'я видатного гетьмана присвоїли Миколаївському Міжнародному класичному університету, недержавному аналітичному центру в Україні – Інституту демократії в м. Києві, 43-му куреню пластунів у м. Львові та 201-й зенітній ракетній бригаді повітряних сил України. Його іменем названі понад 100 вулиць та провулків українських населених пунктів, також ім'я гетьмана носить вулиця у м. Крістіанстад (Швеція).

Національний заповідник «Гетьманська столиця» є міжнародно визнаним центром науково-дослідної, експозиційної й фондової роботи з вивчення, формування колекції, яка розкриває життя й діяльність гетьмана Пилипа Орлика та його родини. Адже Пилип Орлик як державний діяч сформувався саме в Батурині, в уряді гетьмана Івана Мазепи, упродовж 1698–1708 рр. Нині оригінальних речей, які належали Пилипу Орлику чи його родині, в музейному фонді України не виявлено. І це результат нищівної політики московії упродовж століть. Тому дуже важливо, що з 2002 р. Національний заповідник формує музейну колекцію, яка розкриває життєвий і політичний шлях Пилипа Орлика та його родини.

В охоронних зонах заповідника з 2018 р. археологи досліджують батуринську садибу Пилипа Орлика – єдину відому в Україні. Сенсаційною знахідкою стала кахля з родинним гербом Орликів «Новина» та інші

ціалами «F.O.». Саме вона підтверджує приналежність садиби родині Орликів.

У 2017–2019 рр. історики заповідника у палаці гетьмана Кирила Розумовського підготували й відкрили міжнародну виставку «Григорій Орлик: видатний син видатного батька України. Повернення на Батьківщину». Куратором виставки стала дослідниця життя й діяльності гетьманіча Григорія Орлика Ірина Дмитришин (Париж, Франція).

У співпраці з Генеральним консульством України в Салоніках (Греція) та Генеральним консульством України у Стамбулі (Туреччина) історики заповідника провели ґрунтовну роботу зі встановлення емігрантського шляху гетьмана. У грудні 2021 р. у ході наукового відрядження до Салонік, історики заповідника визначили та зафіксували місця, пов'язані з життям і діяльністю Пилипа Орлика, адже саме тут він провів 12 років (1722–1734 рр.) і саме тут писав «Діаріуш подорожній».

До 350-ї річниці від дня народження Пилипа Орлика та до Дня Української Державності у 2022 р. ми підготували документальний фільм-виставку «Пилип Орлик. Шлях гетьмана. Батурин», яку представили в Українському Національному музеї в Чикаго та розмістили на YouTube каналі заповідника для вільного перегляду.

У 2023 р. у Державному історико-архітектурному заповіднику «Хотинська фортеця» презентували позамузейну тимчасову виставку «Якщо втратиш усе, не забувай зберігати славу... Пилип Орлик». Виставка розкриває життєвий шлях борців за українську незалежність – Івана Мазепи, Пилипа та Григорія Орликів.

Сьогодні в Гетьманському будинку на Цитаделі Батуринської фортеці діє виставка «Ясновельможні гетьмани. Життя для України», де презентовано воскову фігуру Пилипа Орлика. Образ українського гетьмана відтворили фахівці київського музею воскових фігур під керівництвом Олексія Сажина.

Символічно, що в час, коли український народ героїчно протистоїть російському воєнному вторгненню, ми в історичних колах відстоюємо історичну справедливість нашої країни та наших керманців.

Наталя ДРОБЯЗКО

Тканина та одяг у фондах Заповідника

Фондова колекція Національного заповідника «Гетьманська столиця» нараховує 2000 одиниць збереження виробів з тканини: одяг, рушники та предмети інтер'єрного призначення. Хроно-логічні межі цих предметів охоплюють понад 100 років: кінець XIX – XX століття.

Народне вбрання у фондовій збірці заповідника становить понад 800 одиниць зберігання та включає в себе складові національного костюма: сорочки, верхнє зимове вбрання (кожухи, свити, юпки), нагрудний одяг (корсетки, безрукавки), поясний одяг (спідниці, плахти, запаски, фартухи, штани, шаровари), головні убори (очіпки, хустки, шапки) та аксесуари. Більшу частину колекції становлять предмети жіночого гардеробу.

Важливий елемент українського народного вбрання – вишита сорочка, яких у фондовій збірці заповідника близько 200 одиниць зберігання. Це і колоритно оформлені святкові, і більш стримані повсякденні сорочки, які виготовлені з тканин різної якості фабричного і дмотканого, бавовняного, льняного і конопляного полотна. У колекції представлені сорочки з різних історико-етнографічних регіонів: Полісся, Середньої Наддніпрянщини, Слобожанщини тощо. Орнаментальні композиції вишивки переважно геометричні та рослинні, вишиті білими, червоними та чорними нитками. Шиття виконане різними техніками: хрестиком, гладдю, низинкою, мережкою, вирізуванням. Особливої уваги заслуговують сорочки вишиті білим по білому: ця техніка вишивки є найдавнішою в Україні.

У колекції верхнього одягу – юпки різного крою та оздоблення, пошиті з дмотканого сукна та фабричних тканин. Їх нараховується понад 30 музейних предметів. Нагрудний жіночий одяг у збірці здебільшого представлений корсетками, яких маємо близько 80 одиниць зберігання. Вони пошиті з однотонної чи багатокольорової кравної (купленої) тканини, адже переважно саме з такої тканини їх шили в нашому регіоні. Особливий ін-

терес серед них становлять корсетки та юпки, пошиті з фактурної дрібно візерункової тканини, яка виготовлялася шляхом складного переплетіння.

Найдавнішим поясним жіночим одягом у фондовій збірці є плахти, виготовлені з полотнищ барвистої картатої тканини. З часом цей вид одягу замінили пиші спідниці. Серед давніх головних уборів, які вийшли з ужитку, у фондовій колекції маємо очіпки, які були обов'язковим елементом вбрання української заміжньої жінки.

Значну групу зберігання становить колекція рушників, яких у збірці близько 500 одиниць зберігання. Більша частина їх вишиті на тканині фабричного виробництва, інші на дмотканому полотні. Переважають техніки вишивки хрестиком і гладдю з квітково-рослинним та геометричним орнаментами. Здебільшого рушники прикрашені мереживом ручної роботи. Особливий інтерес становлять королевські рушники, понад 50 одиниць зберігання. Королевське ткацтво відоме ще з XVIII століття, найбільшого розвитку та поширення набуло у XIX – на початку XX століттях у період розквіту Хрестовоздвиженського ярмарку в місті Королевець Чернігівської губернії (нині – Сумської області). Рушники зазвичай використовували у проведенні урочистих подій, свят, обрядових дійств та в оздобленні осель: прикрашали ікони, картини, вікна, світлиці.

Майже третину виробів з тканини у фондовій колекції заповідника становлять предмети, які використовувались для облаштування та оздоблення інтер'єру житла: доріжки, панно, килими, наволочки, підзорники, настільники, рядна, скатертини, серветки, картини тощо.

Вишиті та ткані вироби зберегли найкращі традиції багатовікової народної творчості багатьох поколінь.

Людмила БІЛОУС

Автори публікацій – наукові співробітники Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця»

Повідомляє Національний заповідник «Гетьманська столиця»

Допомога на збереження пам'ятки

Вагомою є допомога «Сарагол Україна» заповіднику «Гетьманська столиця». Ми щиро вдячні генеральному директору ДП Віталію Верещагіну, фахівцям компанії – Олександрі Стефанівському, Роману Мезенцеву за розуміння потреби та надання високоякісних матеріалів для забезпечення збереження унікальної пам'ятки архітектури!

Будинок Генерального суду (будинок В. Кочубея) XVII ст. – це один із трьох збережених будинків представників вищої влади України-Гетьманщини, це єдиний будинок, який вцілів при жорстокому нищенні Батурина московитами в листопаді 1708 р. Цим будинком володів і гетьман Кирило Розумовський – він викупив його у нащадків Василя Кочубея і таким чином свідомо зберіг єдину садибу, яка вціліла в Батурині з часів гетьманування Івана Мазепи.

Поповнення бібліотеки

Бібліотека «Гетьманської столиці» сьогодні нараховує понад 6 тис. примірників. Це переважно наукова література з історії України, археології, мистецтва, етнографії, військової справи, релігієзнавства, політології, музеєзнавства та ін. Є у нашому зібранні і художнє слово.

Щиро дякуємо нашим щедрим дарувальникам, завдяки яким ми продовжуємо формувати бібліотечне зібрання і цього року отримали ще 86 нових книжок.

Вітаємо

Володимира Мезенцева

Володимир Мезенцев біля щойно віднайдених підмурків Троїцького собору Батурина. 2006 рік.

Нещодавно свій славний ювілей святкував Володимир Мезенцев – історик, щирий друг Батурина. Від імені колективу «Гетьманської столиці» висловлюємо Вам величезну вдячність за багаторічну співпрацю у дослідженні історії гетьманського Батурина, відкритті його археологічних пам'яток, підтримці роботи Міжнародної українсько-канадської археологічної експедиції. Про ці відкриття сьогодні знає увесь світ!

Юним – про історію

Напередодні Дня українського козацтва для учнів 9-Б та 8-Б класів Бахмацького ліцею № 1 було проведено історичний квест «Батурин – серце Гетьманщини». Під час гри її учасники засвоїли цікаві факти про життя та діяльність гетьманів Дем'яна Ігнатовича, Івана Самойловича, Івана Мазепи, Пилипа Орлика, Кирила Розумовського та дізналися про роль Батурина як політичного центру Гетьманщини. На завершення Ольга Семенчук, класний керівник 9-Б, для учнів ліцею та вихованців історичного гуртка заповідника провела майстер-клас по виготовленню «Десятиручки», багаторукої ляльки-мотанки, – оберегу, який зазвичай робили на Покрову.

Перші кроки у професії

Відшумів випускний вечір. Настав час прощання з вузом, однокурсниками, і от я вже в Чернігові. Візит до Пилипа Омеляновича Гученка – директора обласної бібліотеки ім. В. Г. Короленка. Додержання всіх формальностей для влаштування на роботу, і мій перший день в бібліотеці.

Тоді вона мала два помешкання. Одне – на вулиці Попудренка, 60 (будинки з часом знесли), де був кабінет директора, абонемент, бухгалтерія і сектор міжбібліотечного абонементу. Друге – на вулиці Пролетарській, де знаходився читальний зал на території Єлецького монастиря, а точніше – у храмі святих апостолів Петра і Павла, де за часів Іоанна Максимовича був архієрейський дім.

З першої хвилини перебування на монастирській території пережила щось схоже на ступор. На дворі панувала бузкова весна шістдесят шостого року, а Успенський собор Єлецького монастиря, келії і сама трапезна, мурована огорожа мали вигляд споруд, які кілька годин тому пережили наліт німецької авіації. Кинулися в очі руїни будинку з червоної цегли. Пізніше одна старенька, яка інколи щось збирала в чагарниках, розповіла мені, що зруйнована будівля під час німецької окупації була каплицею. Одного разу тут священник провів службу проти Гітлера. Окупанти священника вбили, а калюцю спалили. Цеглу розібрали люди для своїх потреб після визволення Чернігова.

Можливо, це легенда. Однак не на порожньому місці народжуються легенди. В історичній же літературі знаходимо відомості, що під руїнами опинився будинок ігумена XVIII століття.

Між трапезною та Успенським собором утворилася «миргородська» калюжа, яка виходила з «берегів», коли із чорного захмареного неба виливались тонни дощу. Мешканці собору, дуже талановиті художники-реставратори, переплигували калюжу, як справжні акробати. Та й нам доводилося її обходити скрізь чагарники.

Успенський собор до утворення заповідника, по суті, був зачинений. Але від співробітників реставраційної майстерні ми знали, що у соборі розмістились склади нафтопродуктів, борошна та ще чогось. Куполи собору заіржавіли. Розбиті залізни листи чорно-коричневого брудного кольору стогнали людськими голосами, коли здіймався сильний вітер. Поламані хрести підсакавали, з гуркотом опускались на залізни куполи і здавалося, що вони теж стогнали від болю. Розбиті двері собору, коли світло-коричневого кольору, бовталися на одній петлі. Основи Успенського собору підмивали підземні води, які можна було побачити в колодязі навскіс від храмової споруди. Вода була кришталевистою. Там плавали коропи. Їх було добре видно, як і тріщину на стіні собору з лівого боку, якщо дивитися на храм, ідучи доріжкою у Петропавлівську церкву.

Зі свого робочого місяця в трапезній я бачила усипальницю Чернігівського полковника Якова Кондратовича Лизогуба. Він розпочав її спорудження незадовго до своєї смерті. Цю роботу завершив його син Юхим. Усипальниця збудована з південного боку Успенського собору. Після освячення, яке відбулося 14 вересня 1701 року, усипаль-

ниця одержала назву церкви. Праворуч від входу на стіні збереглася плита з епітафією. В середині нижньої частини дошки – герб Лизогубів і букви Я. К. Л. П. Ч., тобто «Яков Кондратович Лизогуб, полковник Черниговский».

Згодом усипальниця використовувалась як бібліотека і ризниця. Складалась з двох приміщень, розділених тамбуром. В одному з них взимку топилася пічка. На столі стояв пречудовий макет собору Різдва Богородиці в Козельці, філігранно виконаний реставратором Ігорем Романовичем Іноземцевим. В нашій трапезній зимовими місяцями було дуже холодно. Ми сиділи у валянках і шубах, на руках рукавички з обрізаними «пальцями», щоб зручніше тримати ручки з металевими перами. У чорниль-

Успенський собор Єлецького монастиря сьогодні

ницях непроливках замерзало чорнило. Від холоду нас врятували реставратори, дозволивши писати бібліотечні картки і працювати з картотеками у приміщенні з пічкою.

Кілька слів про іконостас Успенського собору, влаштований на великі кошти Чернігівського полковника Василя Дуніна-Борковського. На жаль, в епоху революційних катаклізмів він знищений. Його можна побачити лише на старих фото, вміщених у книзі «Картини церковної життя Чернігівської єпархії» (К., 1911). Пригадую, як одного літнього дня, здається, року 1968, ми побачили похилого віку чоловіка у темносиньому кашкеті, який стояв на колінах навпроти Успенського собору, клав поклони і щось говорив. Здалось, що йому зле. Я і моя колега підійшли до нього і запропонували допомогу. Чоловік, все ще стоячи на колінах, сказав нам, що просить пробачення у Бога за свій вчинок. Нарешті він піднявся на повен ріст і сказав, що до революції служив у монастирі. Був дяком Успенського собору. У 1918 році, коли наступали більшовики, всі монастирські розбіглися, в тому числі втік і наш незнайомець, залишивши на поталу монастир, собор, іконостас. В тому, що сталося із цим святим місцем, колишній дяк винив і себе. Тому на схилі жит-

тя вирішив приїхати сюди і попросити прощення у Бога. Не знаю ні імені цієї людини, ні звідки він приїхав, а забути не можу.

Навіть необізнаній людині було видно, що монастирські келії – найдавніша цегляна жила будівля. Вона мала обшарпаний вигляд, такий, як від влучних пострілів артилерійських гармат. Здавалось, цегляні стіни благали врятувати їх. Згодом я дізналась, що Чернігівський полковник Василь Андрійович Дунін-Борковський у 1676 році побудував трапезну і келії Єлецького монастиря. До 1914 року вони знаходилися у непоганому стані. В одну із келій я зайшла, коли нашим сусідом замість Чернігівського районного будинку культури стало спортивне товариство «Динамо». В тій келії на багатоярусних поли-

«Як можна довести цей унікальний пам'ятник до такого критичного стану? Ви ж не люди! В Радянському Союзі подібних храмів практично немає! Бачте, вони тут працюють і поводять себе, як варвари!». Ми намагалися йому дещо пояснити, але куди там.

На крик вийшов наш завідувач читальним залом Дмитро Павлович Єдомаха. Він відвів суздальця у бік і заспокійливо заговорив з ним. За кілька хвилин гість пішов геть, не сказавши нам нічого. Ймовірно, направився до обкому партії, як йому порадив Дмитро Павлович. Потім приїхали кіношники і розпочали ремонтні роботи.

Відбувались вони і в нашому читальному залі. Річ у тім, що динамівці вирішили обладнати свою половину Петропавлівської церк-

реження літератури. На другий поверх, де на тісних, збитих із дощок з провалиною стелажах стояли дореволюційні видання книжок і журналів, треба було пройти темним і промерзлим приміщенням. Тут на полицях попід стінами на дерев'яних стелажах зберігалися літописи книг, журнальних та газетних статей, інші бібліографічні видання, юридична література, зокрема, твори Анатолія Федоровича Коні – видатного юриста, доктора карного права, літератора, напрочуд популярного автора в описаний мною час. Важко повірити, але це правда: стіни плакали крупними сльозами. Видання береш в руки і відчуваєш вологість палітурки, проте на диво долоні сухі і сторінки книжок всередині теж сухі.

На другому поверсі було важко дихати від сухого повітря, особливо в сонячні дні. Хоча наша прибиральниця Анна Павлівна Брей кілька разів на день міняла воду у відрі, яке залишалося тут для зволоження середовища. Ця худенька, маленька на зріст жіночка одна, без помічників, тримала наше помешкання чистим і затишним. Як вона мила величезні монастирські вікна, загадка.

Поруч із дореволюційним фондом на другому поверсі була комірчина, де працював палітурник Федір Устимович Скрипець. Сусідньою комірчиною було «фотоательє» Дмитра Павловича Єдомиха. Так жартома ми називали це приміщення без вікон. Завдяки нашому завідувачеві читальним залом я маю дорогі для мене фотокартки, на яких зображені мої колеги. Не пам'ятаю вже, хто мені розповів, що давно-давно у «фотоательє» Дмитра Павловича жив відлюдник, і його підгодовували люди.

Із створенням Національного архітектурно-історичного «Чернігів стародавній» під справжню охорону було взято Успенський собор. Ліквідовано склади, які прижились тут, реставратори отримали окреме помешкання, засипано колодязь, води якого підмивали остови собору. Науковий працівник заповідника Раїса Боголюбов раз на тиждень відчиняла храм, аби поміряти температуру і вологість повітря.

Одного разу я напросилась у середину. Мене охопив жах. На стінах Успенського собору, одному з небагатьох зразків мурованої монументальної архітектури XII століття, в якому збереглися залишки стінопису часів Київської Русі, не було видно жодної фрески. Стіни упродовж десятиріч були вкриті пилом і заступинями кінця світу. Раїса долонею намагалася стерти хоч трошки цей настил, але все було дарма. Під куполом храму жили голуби, можливо, і кажани, бо чувся звук, схожий на їхнє шарудіння.

На початку січня 1974 року, коли обком компартії обживав своє нове приміщення, ми переїхали в будинок, який донедавна займала обласна партійна організація. Півстоліття тут функціонує наша бібліотека. Вона прожила і проживає інше життя. А Єлецький монастир це – частка мого життя і душі, становлення як фахівця-бібліографа, краєзнавця-історика, пам'ять про молодість, людей, яких ніколи не забуду.

Людмила СТУДЬОНОВА
(З книги
«Чернігівський beauty, або Записки бібліографа»)

цях зберігався спортивний одяг. Стіни були замазані сірою фарбою. В іншій жила артистка обласної філармонії. Кожного ранку, десь після десятої години, коли починався у нас робочий день, повз наших вікон, ця статна і красива дама років сорока п'яти, в яскравому китайському халаті, з гордо піднятою головою несла чималеньке помийне відро до вуличного туалету. Ним користувались і ми. Для нас, бібліотекарів, це було найстрашніше пекло.

Не можна не сказати про надбрамну дзвіницю Єлецького монастиря. Вона вважається найвищою спорудою Чернігова, бо її висота тридцять шість метрів. Дуже хотілося туди потрапити. Однак зайти заборонялося. Під час зйомок фільму «Вій» дзвіницю відкрили і всі побачили величезніший бронзовий бюст товариша Сталіна, який стояв свого часу в центрі міста. Його вивезли на вантажівці, але зйомок у дзвіниці мосфільмівці не проводили. Саме кіношники ліквідували «миргородську» калюжу. Припускаю, що вони наполягли на ремонті хрестів, бань і дверей Успенського собору.

Пам'ятаю, як напередодні зйомок «Вія» до нас підійшов огрядний дядечко, представився співробітником Суздальського заповідника, запитав, чи працюємо ми тут, а почувши «так», почав кричати:

ви: побудувати спортивний зал для занять волейболом і боротьбою самбо, душеві, теплий туалет, господарські та інші придатні для них приміщення. Наш директор Пилип Омелянович Гученко виклопотав певну суму грошей в обласному управлінні культури, і будівельники та сантехніки, які працювали в «Динамо», здійснили косметичний ремонт, провели парове опалення в нашому читальному залі. Взимку ми вже почувалися людьми.

Церква стоїть на стародавніх печерах. Хлопчаки прочули, що через них під землею можна дістатись Києво-Печерської лаври. Аби в цьому переконалися, найсміливіші із смолоскипами залізли в печери. Кілька кроків, і ставало хлопцям ясно, що далі просуватися неможливо. Повертаючись назад, вони напускали багато диму, який кризь щілини в підлозі проникав у читальний зал. Наші читачі в паніці вискакували на вулицю. Дмитро Павлович або старший бібліотекар Валентина Степанівна Малая викликали пожежну команду. Холод, запах гарі, мокра підлога, з якої ледь вдалося згорнути килимові доріжки, інші незручності – все це з часом не відлякувало наших читачів. Зал вміщав понад п'ятдесят людей. Деякі з них стали друзями бібліотеки на багато років.

Окрім хлопчачих витівок, нам дошкуляли важкі умови для збе-

Комісія Мінкульту зафіксувала занедбаний стан храмів, якими користувалася московська церква

5 жовтня в Чернігові почала працювати Комісія Міністерства культури та інформаційної політики України з приймання-передачі державного майна Національного архітектурно-історичного заповідника «Чернігів стародавній».

До майнового комплексу заповідника входять 26 пам'яток архітектури національного значення. Особливу цінність серед них становлять: П'ятницька церква, Спасо-Преображенський собор, Троїцький собор, Єлецький Успенський собор.

Одним із завдань комісії МКІП є прийняття державного нерухомого майна Національного архітектурно-історичного заповідника «Чернігів стародавній» у власність держави від тимчасових користувачів.

Комісія задокументувала руйнування пам'ятки архітектури національного значення – П'ятницької церкви, яка постраждала внаслідок російського ракетного удару 19 серпня 2023 року.

Крім того, комісія зафіксувала занедбаний стан Спасо-Преображенського собору, незадовільний стан Троїцького собору, потреби щодо збереження Успенського со-

бору Єлецького монастиря. Всі вони перебували в користуванні московської церкви.

«Собор потребує термінової консервації та реставрації. Потрібен в першу чергу огляд від кращих спеціалістів-реставраторів, які б могли зберегти цю національну святиню. Це пріоритет, бо це унікальна історія. Ми не можемо допустити до того, щоб воно залишалось в такому ж стані», повідомлила комісія щодо Спасо-Преображенського собору.

Далі комісія має визначити невідкладні заходи для збереження пам'яток заповідника й обрати першочергові об'єкти для реставрації. Крім того, звернутися до міжнародних організацій та фондів з розрахунками потреб для проведення реставраційних та консерваційних робіт цих об'єктів.

У Національному архітектурно-історичному заповіднику «Чернігів стародавній» сказали, що на деякий час Спасо-Преображенський собор призупинить свою роботу.

Історичний центр Чернігова, міста з понад тисячолітньою історією, є кандидатом на внесення до Списку об'єктів Світової спадщини ЮНЕС-

КО. Цьогоріч МКІП спільно з обласною та міською адміністраціями розпочали роботу над внесенням культурного ландшафту міста Чернігова до Переліку об'єктів культурної

спадщини, що перебувають під загрозою. Про які храми мова?

Спасо-Преображенський собор (на фото) – один з найдавніших храмів Русі. Розташований в історично-

му середовищі Чернігова, у центрі колишнього дитинця. Був головною архітектурною домікантою древнього міста.

П'ятницька церква в Чернігові – унікальний витвір майстрів останнього періоду давньоруської архітектури. Її було споруджено в кінці XII – на початку XIII ст. на чернігівському посаді біля торгу і названо на честь святої Параскеви-П'ятниці – покровительки торгівлі, сільсько-го господарства, сім'ї.

Один із найцікавіших та мальовничих архітектурних комплексів України – Троїцько-Іллінський монастир кінця XVII – XVIII ст. Своєрідність архітектури Троїцького собору в тому, що він побудований з використанням об'ємно-просторової композиції давньоруського храму у поєднанні з елементами українського бароко і раннього класицизму.

Єлецький монастир засновано ще в середині XI століття князем Святославом Ярославичем. Датою цієї події називають 3 лютого 1060 року (за ст. стилем). Згідно з тим же переказом, у монастирі деякий час перебував чернець Антоній Печерський.

За сприяння Фундації «Lesia UA»! для військових надійшло 10 пікапів

Десять авто зі старлінками, прожекторами та іншим необхідним для протидії ворожим дронам передали військовим Чернігівщини благодійники.

Головний меценат Фонду Сергій Григорович – розробник всесвітньо відомих комп'ютерних ігор, бізнесмен, засновник компанії GSC Game World. На сьогодні він вже передав через Фонд «Lesia UA» допомоги військовим і цивільним на понад 17 мільйонів доларів.

Навчальний простір у Михайло-Коцюбинському – від фінських благодійників

120 учнів Михайло-Коцюбинського ліцею розпочали новий навчальний рік в тимчасовому навчальному просторі.

Модульне приміщення на шість класів відкрили у межах проекту «Безпечне повернення до навчання в Україні», який реалізує фінська міжнародна неурядова організація Finn Church Aid (FCA) за фінансової підтримки Європейського Союзу.

Приміщення повністю оснащено меблями, необхідним обладнанням, системами кондиціонування повітря та пандусом.

У Михайло-Коцюбинському ліцеї навчається більше 300 дітей. Основний корпус закладу було значно пошкоджено під час обстрілу у березні 2022 року. Наразі триває підготовка документів для його відбудови. Тож завдяки створенню тимчасового навчального простору діти отримали

можливість навчатись очно вже зараз.

Загалом Finn Church Aid збудували на Чернігівщині 3 таких простори. Крім того,

у межах проекту «Безпечне повернення до навчання в Україні» FCA допомогла з ремонтом приміщень та обладнанням укриттів в закладах загальної середньої освіти Чернігова та 12 громад області, відкрила 5 цифрових навчальних центрів у громадах Чернігівщини, впроваджує програми психологічної підтримки учнів і вчителів, а також серії тренінгів із надання першої психологічної допомоги та соціально-емоційного навчання.

Наразі фінська організація переходить до наступного етапу діяльності – допомоги закладам професійно-технічної освіти.

«Важливо, що вони зможуть профінансувати як відновлювальні процеси, так і побудову майстерень для

практичного застосування знань у закладах профтехосвіти», – наголосив начальник Управління освіти і науки Чернігівської ОВА Юрій Музика.

Довідково. Finn Church Aid (FCA) – найбільша у Фінляндії міжнародна неурядова організація, яка має понад 70 років досвіду гуманітарної діяльності у багатьох країнах світу. Проект «Безпечне повернення до навчання в Україні» фінансується Генеральним Директоратом Європейської Комісії з питань цивільного захисту та гуманітарної допомоги, розроблений і реалізується партнерами освітнього Консорціуму: Finn Church Aid (FCA), People in Need, Save the Children і War Child у партнерстві з відповідними органами управління освітою переважно північно-східних областей: Київської, Чернігівської, Сумської, а також меншою мірою декількох інших.

Прилуцькій швейній фабриці потрібні швачки

Підприємство має потребу в понад сотні працівників. Роботодавець гарантує офіційне працевлаштування, а отже, соціальний пакет, гідні умови праці, вчасну виплату заробітної плати, компенсацію вартості проїзду для працівників-мешканців району.

Є можливість організувати підвіз робітників до місця роботи, якщо в одній місцевості проживатиме 20 осіб. Оплата праці відрядна, тобто її розмір залежить від кількості та якості виконаної роботи, загалом це 14 – 22 тис. грн. Фабрика працює в одну робочу зміну з понеділка по п'ятницю. На підприємстві є медичний пункт, приміщення для прийому їжі, душові. Наразі в штаті 350 працівників, з них швачок 268. На фабриці працюють не лише жителі Прилуки, а й навколишніх сіл та сусідніх територіальних громад. Приїздить на роботу навіть з Варви.

До повномасштабного вторгнення фабрика співпрацювала здебільшого з іноземними замовниками, серед них відомі французькі, німецькі та бельгійські бренди. Нині виробництво переорієнтували на внутрішній ринок. Нині там шийть одяг широкого вжитку. Підприємство оснащено новітнім технологічним обладнанням, що гарантує виробам високу якість.

За словами директора ПрАТ «Прилуцька швейна фабрика» Ірини Зайцевої, незважаючи на всілякі труднощі, вони працюють, розвиваються, нарощують виробничі потужності, відкривають нові цехи, а відтак збільшують штат.

Підібрати потрібні кадри підприємству допомагає служба зайнятості. За її сприяння цього року укомплектовано 29 вакансій, а за останні п'ять років – понад 300.

Безреєстрованим безробітним служба зайнятості пропонує безкоштовно здобути професію «швачка» з подальшим працевлаштуванням, а у громадян, не зареєстрованих в службі зайнятості, є можливість отримати ваучер на навчання.

Повідомляє Служба безпеки України

СБУ ідентифікувала чергового рашиста, який знущався над сім'єю з неповнолітніми дітьми

Служба безпеки встановила особу чергового російського окупанта, причетного до вчинення воєнних злочинів під час тимчасового захоплення частини Чернігівської області.

Воєнним злочинцем виявився 33-річний військовослужбовець 55-ї окремої мотострілецької бригади зс рф Орлан Доржу.

За матеріалами слідства, у березні 2022 року він вдерся до одного з домоволодінь с. Вікторівка Чернігівського району.

Погрожуючи підризом гранати, окупант вигнав зі схованки на вулицю господарів оселі та двох неповнолітніх дітей і здійснив їх обшук.

У подальшому загарбник, погрожуючи автоматом, наказав потерпілим спуститись до погребу, де зачинив їх та утримував протягом тривалого часу, не зважаючи на низьку температуру повітря, позбавивши можливості отримати теплі речі, воду та продукти харчування.

Завдяки зібраній доказовій базі, в тому числі, показам свідків та потерпілих, слідчі СБУ ідентифікували особу воєнного злочинця. Російському окупанту заочно повідомлено про підозру за ч. 1 ст. 438 Кримінального кодексу України (порушення законів та звичаїв війни).

Наразі матеріали кримінального провадження скеровані до суду.

Досудове розслідування злочину військового рф здійснюють співробітники Управління СБУ у Чернігівській області за процесуального керівництва Чернігівської обласної прокуратури.

СБУ повідомила про підозру колаборанту з «мвд лнр» на Луганщині, який причетний до масових репресій українців

Служба безпеки України зібрала докази злочинної діяльності жителя Луганщини, який причетний до масових репресій українців.

Фігурантом є 34-річний мешканець Северодонецька, який добровільно приєднався до лав терористичної організації «лнр».

Встановлено, що колаборант ще до початку повномасштабного вторгнення рф неодноразово висловлювався проти проведення АТО/ООС та поширював ідеї «руського міра».

Після захоплення Северодонецька військами рф він добровільно пішов на співпрацю з окупаційною владою та одним із перших подав свою кандидатуру до лав незаконно створеного райвідділу внутрішніх справ так званого мвс «лнр».

Перебуваючи на «посаді», зрадник проводить репресії проукраїнськи налаштованого населен-

ня окупованої частини області та виконує інші вказівки окупантів.

На підставі зібраних доказів слідчі СБУ заочно повідомили ворожому поплічнику про підозру за ч. 7 ст. 111-1 (добровільне зайняття громадянином України посади в незаконних судових або правоохоронних органах, створених на тимчасово окупованій території) Кримінального кодексу України. На нього очікує покарання – від дванадцяти до п'ятнадцяти років позбавлення волі.

Наразі колаборант перебуває на тимчасово окупованій території сходу України. Співробітники Служби безпеки здійснюють комплексні заходи для притягнення його до відповідальності.

Розслідування злочинної діяльності колаборанта проводять співробітники СБУ у Чернігівській області за процесуального керівництва Чернігівської обласної прокуратури.

Покровська книжкова толока в Чернігові

14 – 15 жовтня у обласному художньому музеї ім. Галагана відбулося це свято книги, мистецтва. Організатори його: Художній музей ім. Галагана, а також Людмила Зіневич, координаторка Чернігівських Безкоштовних курсів української мови, кандидатка філологічних наук (минулі роки вона організовувала такі Толоки, будучи директоркою Чернігівської центральної міської бібліотеки ім. Коцюбинського і бібліотечної системи міста).

Покровська книжкова толока – дводенний фестиваль, що відбувається згідно з програмою сприяння функціонуванню української мови як державної в Чернігівській області, з метою популяризації української мови та розширення і зміцнення українськомовного інформаційного середовища.

У програмі були виставка книжкової графіки, презентації бібліотек, книгарень, зустрічі з письменниками, майстер-класи, ярма-

рок книг, літмайданчик.

Учасниками Толоки були, зокрема:

Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека імені Софії та Олександра Русових: книжкова виставка, майстер-клас з переплітання книжок;

Чернігівська обласна бібліотека для дітей: представлення книги «Скарб під знаком риби» Валентини Михайленко; відео-екскурсія до 125-річчя бібліотеки; інформація про книгозбірню;

Обласна організація Національної Спілки письменників України;

Письменниця Олена Грицюк: представлення її книги «Чернігів-2022. Війна цивільними очима»;

Книгарня «Будинок книги», КП міської ради: виставка-продаж.

Художній музей ім. Галагана: виставка книжкової графіки з колекції музею, тематична екскурсія.

Філармонійний центр відкрив сезон

Обласний філармонійний центр 14 жовтня відкрив 80-й сезон. Відбувся концерт Академічного симфонічного оркестру «Філармонія» під керівництвом заслуженого діяча мистецтв України Миколи Сукача. Солістка Ольга Шадріна (фортепіано)

Програма концерту: перше відділення: С. Борткевич. Концерт для фортепіано з оркестром №3 до мінор; друге відділення: Й. Брамс. Симфонія № 1 до мінор.

Прилуки: творча зустріч у бібліотеці

У Прилуцькій центральній міській бібліотеці імені Любові Забашти 5 жовтня відбулася чергова творча зустріч засновника і редактора нашої газети, а також обласної літературно-мистецької газети «Струна» Петра Антоненка. З бібліотекою у обох газет і їх редактора давня дружба і співпраця. Тут свого часу були представлення обох цих газет, книжок редактора. Централь і філії бібліотеки отримують обидві названі газети. Бібліотека, яку, як і всю бібліотечну систему міста, очолює директорка Людмила Зубко, стала справжнім центром культури, гуртує довкола себе цікавих, талановитих людей.

Ось і цього разу в затишному читальному залі зібралися читачі бібліотеки, місцеві літератори, члени Клубу книголюбів, який очолює Лідія Скотнікова.

Гість розповів про свої газети, про свою нову книгу прози і поезії «Вечірнє танго» (її учасники зустрічі змогли потім придбати), публікацію в газетах творів місцевих авторів. Потім читав свої вірші, виконав під гітару власні бардівські пісні. Подарував місцевим літераторам диски із записом своєї прози, віршів і пісень.

Вела зустріч старша бібліотекарка, поетка Ніна Горбань. Також взяли участь поетки Тетяна Шевченко, Світлана Коробова. Поповненням творчого середовища міста стала письменниця Світлана Пшенічна. Вона родом з Криму, потім мешкала на Донбасі. Війна змусила її з родиною стати біженцями. Останні роки мешкають у Прилуках. Вона також була на зустрічі.

Студія «ВІАТЕЛ»: вшанували Марію Заньковецьку

Ця столична студія, якій уже майже три десятиліття, створює документальні фільми про видатних українців. Це проєкт «Гра Долі». Але не тільки це в активі студії.

«ВІАТЕЛ» створило талановите подружжя українських митців. Василь Петрович Вітер – засновник студії «ВІАТЕЛ», президент ТОВ «ВІАТЕЛ». Кінорежисер, сценарист, член Національної спілки кінематографістів України, доцент, завідувачий кафедрою тележурисурі Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. Карпенка-Карого, Заслужений діяч мистецтв України. Галина Іванівна Криворучук – засновник студії «ВІАТЕЛ», директор ТОВ «ВІАТЕЛ». Сценаристка, продюсерка, член НСКУ, Національної спілки журналістів України

Нині студія разом з ГО «Сучасне українське кіно «СУК» за підтримки Міжнародного Фонду «Партнерство за сильну Україну», який співпрацює з МЗС України і фінансується урядами Великої Британії, США, Канади, Швеції, Швейцарії, Фінляндії, розпочали серію заходів у музеях

та навчальних закладах Чернігівщини, в яких знімалися фільми із циклу «Гра долі». Це фільми про наших земляків, або тих, чия доля була пов'язана з нашим краєм: О. Довженка, М. Коцюбинського, В. Тарновського, М. Гоголя, Є. Гуцала, М. Заньковецьку, П. Куліша, С. Петлюру. Акції відбуваються за сприяння Департаменту культури обласної адміністрації.

Перший кінопоказ і зустріч знімальної групи з глядачами пройшов 10 вересня, у день народження видатного кінорежисера Олександра Довженка на його батьківщині – у Сосниці. Там відбувся показ знятого студією фільму про Довженка.

Наступна акція відбулася в Ніжинському державному університеті ім. Миколи Гоголя: презентація документального фільму «Микола Гоголь. Молитва за спасіння» з циклу «Гра долі», зустріч з творчою групою і обговорення побаченого.

В зустрічах беруть участь представники проєкту «Досвід української ідентичності в історичному аспекті на тере-

нах Чернігівщини і Київщини. Вплив героїв минулого на вибір сучасників під час гібридної війни». А вже в проєкті передбачені заходи арттерапії у формі демонстрації фільмів і їх обговорення з глядачами, а також спілкування з психологією Тетяною Мариніною, яка володіє техніками тренінгу, направленою на подолання наслідків психологічних травм.

А 4 жовтня, у день пам'яті Марії Заньковецької, Ніжинський міський Будинок культури став місцем зустрічі студентів фахового коледжу культури і мистецтв із представниками студії. До Ніжина завітали Василь Вітер, Галина Криворучук, журналістка і ведуча циклу «Гра Долі» Наталка Сопіт, психологиня Тетяна Мариніна і PR-менеджерка Ольга Прокопенко.

Гості приїхали з презентацією своїх фільмів «Марія Заньковецька. Обожнювана», який знімався на ніжинській землі, та «Михайло Коцюбинський. Бистроплинний сон». Після перегляду глядачі мали можливість поспілкуватися з творцями кінострічок, дізнатися про нюанси створення фільмів такого жанру.

Театр ім. Т. Шевченка відкрив 98-й сезон прем'єрою

Чернігівський академічний музично-драматичний театр ім. Т. Шевченка 6 жовтня відкрив 98 театральний сезон. Відбулася прем'єра вистави «Гріх» за однойменним твором Володимира Винниченка.

Усе проходило на великій сцені у залі, пошкодженій внаслідок російського ракетного удару 19 серпня. Тоді ракета зруйнувала дах, фое і майже всі вікна. Під час вистави глядачі сиділи за кілька кроків від акторів. Залу визнали аварійною, тому місяця для глядачів облаштували прямо на сцені.

У п'єсі розповідається про Київ останніх років російського царату. Головні герої – молоді революціонери, які збираються організувати підпільну друкарню. Але їх затримують жандарми.

Виконавиця головної ролі Марії, актриса Наталія Рибенюк (на фото) каже: це найближча відстань, яка будь-коли була між ними. «Нам не можна бачити очі, ми не можемо, але люди настільки близько, що тобі просто немає куди глянути, як от в очі.

Так само і вони. Настільки близько, що трошечки пробирає. Це додає якусь емоцію, яка тебе збуджує більше».

Наталія говорить: вистава морально складна, до того ж через ракетний удар доводиться працювати у незвичних умовах.

Актор Олександр Монастирський додає: «Показати, що ми живі, ми працюємо за будь-яких обставин».

Режисер-постановник вистави, художній керівник театру Андрій Бакіров каже, що у новому театральному сезоні вистави гратимуть на цій та на Білій сцені. І там, і там зможуть розміститися десь по сотні глядачів, тоді як раніше велика зала вміщувала понад 800 людей. «Побачимо, як воно буде. Далі буде дуже цікаво, як йтимуть великі вистави, українська класика, остання прем'єра «Сліпий», велика вистава на великій сцені, яка у нас відбулася в тому сезоні. Життя продовжується, треба розуміти обставини, в яких ми існуємо, і йти вперед».

Корисні поради

- Зараз виробники побутової техніки пропонують безліч посуду із прозорого скла – аж до чайників. Але красивими ті залишаться недовго – вигляд швидко зіпсує темний наліт. Це легко можна виправити: потрібно просто час від часу протирати скло зсередини і зовні часточкою свіжого лимона. Через 15 хвилин просто промийте чайник і витріть насухо.
- Де стара добра зеленка – там вічна проблема забруднених пальців: змастити ранку – справа двох секунд, позбутися потім зелених плям на пальцях не просто. Але за допомогою лимона можна прибрати їх якнайшвидше. Потрібно змішати спирт з лимонним соком, змочити в розчині ватний тампон і добре протерти пальці, після чого вимити руки з милом.

Наша газета – на сайті в Інтернеті

Вже кілька років існує в Інтернеті сайт нашої газети «Світ-інфо». На цьому ж сайті розміщуються і всі номери нашого дочірнього видання – обласної літературно-мистецької газети «Струна». На сайті є всі номери обох газет за всі роки їх видання: «Світ-інфо» – за понад 11 років, «Струна» – за понад два роки. Всі публікації і ілюстрації можете легко скопіювати.

Адреса сайту: <http://svit11.wordpress.com>.

Чернігівський культурно-мистецький центр «Інтермеццо»

14000, м. Чернігів, вул. Шевченка, 9, тел (063) 236-18-03
<http://intermezzo.org.ua>. e-mail: kmc.intermezzo@gmail.com
ICQ: 605-110-856

Послуги: в продажі книги, музика, мистецтво, сувеніри, канцтовари, а також туризм, екскурсії, проведення презентацій, прес-конференцій, творчі зустрічі, кава, зручності.

Чернігівська міська організація Суспільної служби Світового конгресу українців

Види послуг: соціальний патронаж, видавнича діяльність, сприяння вихованню дітей, відродженню духовних і національних традицій. Вул. Шевченка, 9. Тел. (063) 236-18-03.

Газета виходить за сприяння Товариства Української Мови (США) і Міжнародної Фундації імені Івана Багряного (голова ТУМ і Фундації – професор Віра Боднарчук, скарбник Фундації – Олексій Коновал).